

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Brownfields v regionu Chebsko - současný stav a možnosti

Vypracoval: Pavel Mičuda
Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph. D

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Brownfields v regionu Chebsko - současný stav a možnosti“ jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 30. 4. 2013

.....

Chtěl bych tímto poděkovat vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Michalu Vančurovi, Ph.D za odborné rady, připomínky a poskytnuté materiály. Dále bych chtěl poděkovat starostům, místostarostům a pracovníkům obecních a městských úřadů za poskytnutí dokumentů a věnovaný čas při diskutování o nevyužívaných objektech.

MIČUDA, P. (2013): Brownfields v regionu Chebsko – současný stav a možnosti. Bakalářská práce. Katedra geografie Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 70 s.

Anotace

Bakalářská práce „Brownfields v regionu Chebsko – současný stav a možnosti“ se zabývá problematikou lokalit typu brownfields. Úvodní část obsahuje vymezení území, definici pojmů a typologii brownfields. Stěžejní část zahrnuje hodnocení brownfields a revitalizovaných objektů v regionu Chebsko, obce s rozšířenou působností Cheb. Bylo provedeno terénní šetření v jednotlivých obcích ORP Cheb, po němž následovaly řízené rozhovory se zástupci obcí. Cílem bylo zmapovat výskyt brownfields na území všech obcí ORP Cheb. Příklady zjištěných výsledků brownfields a revitalizovaných objektů jsou uvedeny v závěrečné části práce.

Klíčová slova

Brownfields, Chebsko, typologie, revitalizace

MIČUDA, P. (2013): Brownfields in the Cheb region- current situation and options. Bachelor thesis. Department of Geography, University of South Bohemia, České Budějovice, 70 pp.

Annotation

The bachelor thesis "Brownfields in the region of Cheb - a current state and possibilities" deals with the issue of brownfield areas. The introductory part contains the geographical definition of the district, definition of basic concepts and the typology of brownfields. The main part of the thesis concerns description of the brownfields and revitalized buildings, in the region (municipality with extended powers). Therefore a terrain investigation was realized in each of the residential area of the region. Afterward, guided interviews were done with the representative of each township. The aim of the thesis was to map the locations of brownfields at all parts of the region. The examples of acquired results are presented in the conclusion.

Keywords

Brownfields, Cheb region, typology, revitalization

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
1.1	Cíle práce.....	8
1.2	Hypotézy.....	8
2	VYMEZENÍ ÚZEMÍ	9
2.1	Fyzickogeografická charakteristika	9
2.2	Sociogeografická charakteristika	11
2.2.1	Obyvatelstvo	11
2.2.2	Sídelní systém.....	15
2.2.3	Zemědělství.....	16
2.2.4	Průmysl.....	17
2.2.5	Cestovní ruch	19
2.2.6	Služby	20
2.2.7	Doprava	20
3	METODIKA PRÁCE	22
3.1	Vymezení pojmu Brownfields	22
3.2	Definice brownfields používané v České republice.....	23
3.2.1	Definice podle Czechinvestu	23
3.2.2	Definice podle Institutu pro udržitelný rozvoj sídel, IURS	24
3.2.3	Shrnutí definic.....	24
3.3	Vymezení pojmu brownfields pro potřeby bakalářské práce	24
3.4	Revitalizace brownfields	25
3.5	Terénní šetření	27
3.6	Tvůrba map.....	28
4	REŠERŠE LITERATURY	29
4.1	Literatura zabývající se obecnou problematikou brownfields	29
4.2	Literatura o ekonomickém rozvoji Chebska.....	30
4.3	Literatura o brownfields v ČR	31
4.4	Literatura o konkrétních objektech	32
5	VÝVOJ HOSPODÁŘSKÝCH STRUKTUR NA CHEBSKU	33
5.1	Zemědělství do roku 1989	35
5.2	Rozvoj průmyslu na Chebsku do roku 1989.....	36
5.2.1	Dobývání nerostných surovin	37

5.2.2	Lehký průmysl	37
5.3	Sektor služeb do roku 1989	39
5.4	Situace v hospodářství po roce 1989	39
5.4.1	Zemědělství po roce 1989 a návaznost na brownfields	39
5.4.2	Průmysl po roce 1989 a návaznost na brownfields	40
5.4.3	Sektor služeb po roce 1989 a návaznost na brownfields	41
6	TERÉNNÍ ŠETŘENÍ V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ	42
7	BROWNFIELDS V ORP CHEB	47
7.1	Kasárna, Cheb	49
7.2	Klášter Milosrdných sester s kostelem Povýšení svatého Kříže, Cheb	50
7.3	Státní statky v Chebu, oborový podnik, Cheb – Střížov	51
7.4	Johann Lehrmann a synové, Plesná	51
8	REVITALIZOVANÉ OBJEKTY V ORP CHEB	53
8.1	Obchodní centra, Cheb	53
8.1.1	OC Pivovar, Cheb	54
8.1.2	OC Dragoun, Cheb	55
8.2	Papírna, Cheb	56
8.3	Relax centrum na Svatém Kříži, Cheb	57
9	ZÁVĚR	58
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
11	INTERNETOVÉ ZDROJE	63
12	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ, OBRÁZKŮ, MAP A PŘÍLOH	67
12.1	Seznam tabulek	67
12.2	Seznam grafů	67
12.3	Seznam obrázků	67
12.4	Seznam map	68
12.5	Seznam příloh	68
13	PŘÍLOHY	69

1 ÚVOD

Bakalářská práce vysvětluje pojem brownfields, podle definic institucí a autorů zabývajících se touto problematikou, protože český ekvivalent k tomuto výrazu neexistuje.

Smyslem práce je poukázat na problematiku brownfields, která už dlouho není problémem jen vyspělých západoevropských států a USA. Po pádu železné opony se tato problematika začala objevovat i v postkomunistických zemích.

V České republice je vznik brownfields spojen s pádem komunistického režimu a s následným přechodem od centrálně plánovaného hospodářství k tržní ekonomice. Svou činnost po roce 1989 ukončila celá řada průmyslových závodů, osiřely zemědělské areály a armáda opustila velké množství kasáren a dalších objektů. S postupujícím časem se problém nevyužívaných objektů týká stále většího počtu obcí, a tak výjimku netvoří ani obce v ORP Cheb.

V současnosti je už i v České republice kladen větší důraz na opětovné využití opuštěných a zchátralých objektů. Revitalizace se provádí často kvůli zatraktivnění lokality, ve které se brownfields nachází nebo proto, že se jedná o lukrativní pozemky v centrech obcí. Avšak revitalizace těchto objektů se neobejde bez problémů. Mezi největší překážky patří nedostatek financí, nevyjasněné majetkové poměry nebo neochota investorů financovat opravy starých budov a areálů, když k výstavbě mohou využít volného prostranství třeba na okraji obcí.

Bakalářská práce je zaměřena převážně na lokality brownfields, ale ukazuje i konkrétní příklady dalšího využití zchátralých a rozpadlých objektů, přičemž je kladen důraz na to, aby se objekty nacházely na území ORP Cheb.

Jako primární cíl proběhne ve všech obcích regionu terénní šetření s cílem nalézt lokality typu brownfields. Následovat bude sběr informací o jejich historii, aby mohlo být lépe pochopeno, z jakého důvodu přestaly být objekty využívány. Poté bude vytvořena typologie, která nejvíce vyhovuje ORP Cheb a potřebám bakalářské práce. V závěru práce budou uvedeny příklady konkrétních revitalizovaných objektů.

1.1 Cíle práce

1. Terénní šetření ve všech obcích ORP Cheb s cílem nalézt lokality typu brownfields.
2. Rozdělení lokalit brownfields podle typologie, která bude nejvíce vyhovovat řešenému území.
3. Nalézt příklady revitalizovaných objektů.

1.2 Hypotézy

1. Převážná část brownfields bude koncentrována v centru regionu, ve městě Cheb.
2. Největší zastoupení v ORP Cheb budou mít brownfields po zemědělské činnosti.
3. Většina brownfields v ORP Cheb bude v soukromém vlastnictví.

2 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

V následujících subkapitolách je území vymezeno hranicemi podle administrativního členění. Za Chebsko je tedy považováno území vymezené podle Správního obvodu obce s rozšířenou působností Cheb (ORP Cheb). V řešeném území se nachází 21 obcí včetně Chebu. Data o ORP Cheb byla čerpána ze stránek Českého statistického úřadu (ČSÚ). Konkrétně z odkazů:

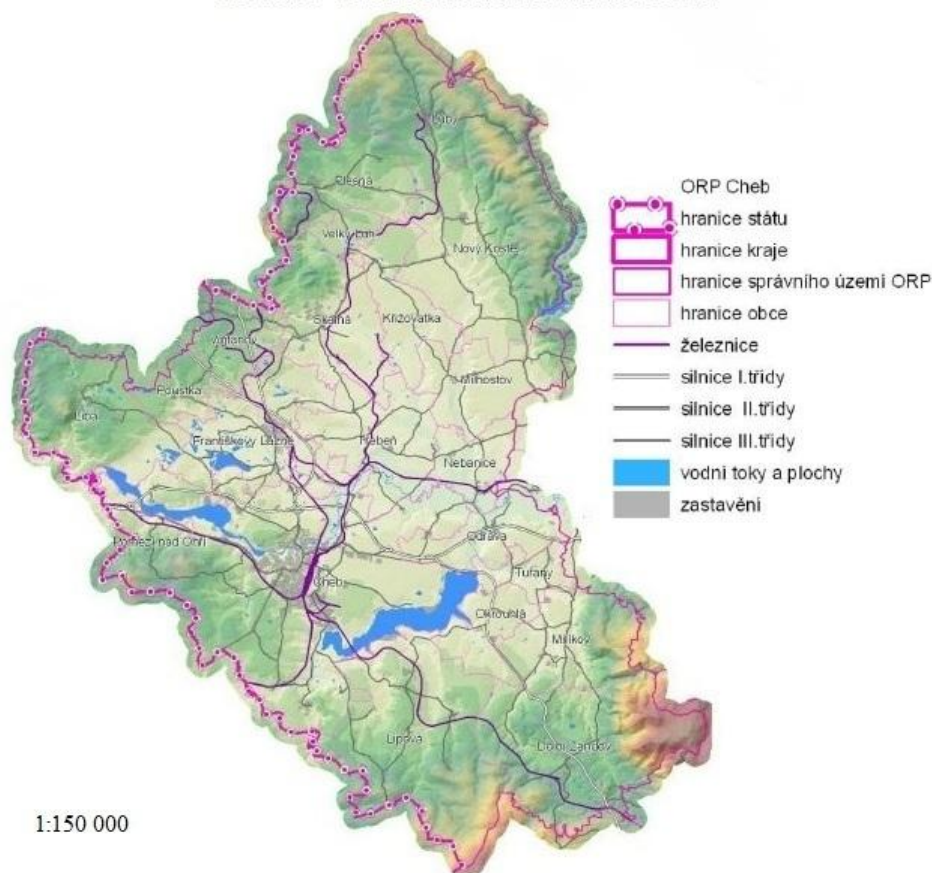
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=UAP6030UU_OR&kapitola_id=327&pro_1_89=4102&

<http://www.kvary.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/ORP%20Cheb>

2.1 Fyzickogeografická charakteristika

Mapa 1: Obecně – geografická mapa ORP Cheb

OBECNĚ - GEOGRAFICKÁ MAPA ORP CHEB

Zdroj: Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností CHEB, Rozbor udržitelného rozvoje území 1. aktualizace 2010

ORP Cheb se v rámci České republiky nachází v Karlovarském kraji, a to v jeho západní části. V rámci kraje sousedí s ORP Aš, Kraslice, Sokolov a Mariánské Lázně. Ze severní strany sousedí ORP Cheb se Saskem a ze západní s Bavorskem.

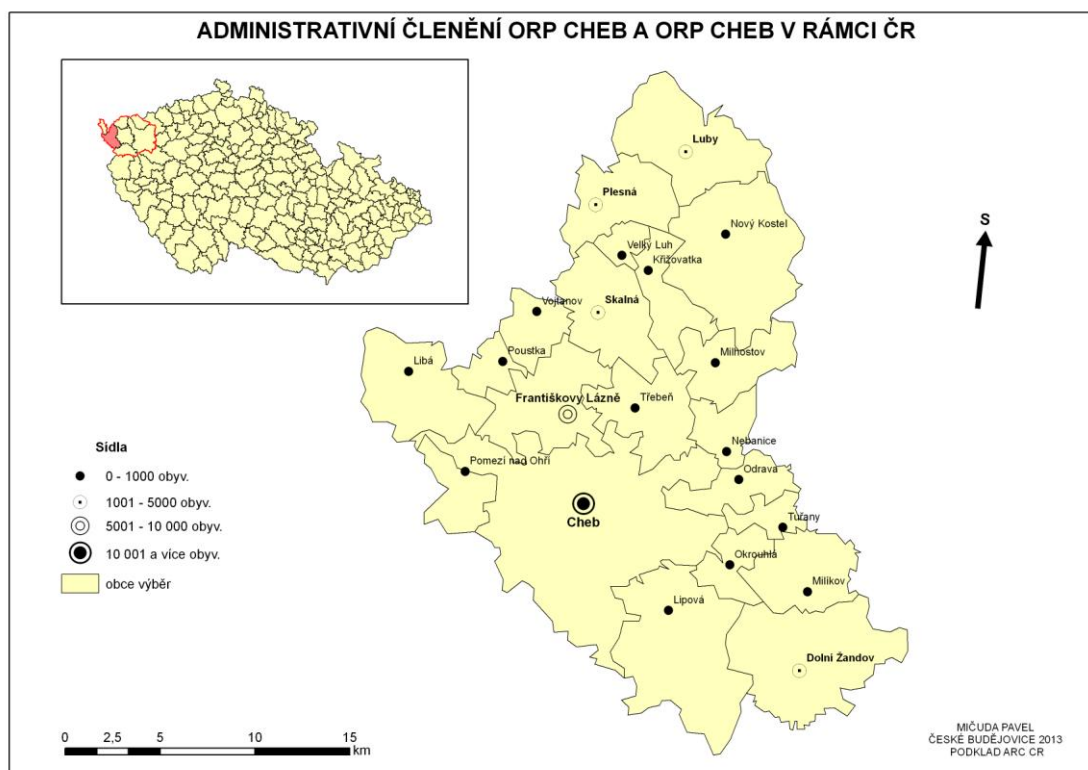
Území ORP Cheb se nachází na několika geomorfologických celcích jimž dominuje Chebská pánev, která svým plochým reliéfem a nadmořskými výškami mezi 450 a 480 m n.m. byla vhodná především pro zemědělskou výrobu (Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Cheb 2010). Další geomorfologické celky nacházející se v daném území jsou Smrčiny, které tvoří severní a severozápadní hranici s Chebskou pánví. Na jihu a jihovýchodě se rozprostírá Český a Slavkovský les (část tvoří Chráněnou krajinnou oblast Slavkovský les). Právě ve Slavkovském lese, v katastrálním území Dolního Žandova, se nachází nejvyšší bod území, kterým je vrch Lesný (983 m n. m.) [1]. V okolí Chebské pánve probíhala těžba rud a stále trvá těžba kamene. Uvnitř pánve probíhá těžba sedimentů (jíly, písky), která však stagnuje stejně jako těžba kaolínu. Kontroverzní je otázka hnědého uhlí, protože ochrana dvou ložisek brání dalšímu územnímu rozvoji. Složitý geologický vývoj v oblasti dal vzniknout zajímavým útvarům, jako jsou dvě třetihorní sopky Komorní hůrka a Železná hůrka, nebo jedinečné Národní přírodní rezervaci SOOS s rozlehlým rašeliništěm a minerálním slatiništěm (Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Cheb 2010). Celá oblast je i v současnosti seismicky aktivní. Nejsilněji jsou otřesy cítit v okolí Nového Kostela, kde měly epicentra zemětřesené roje při nedávných zemětřeseních v letech 2008 a 2011. Největší intenzitu v posledních letech měly otřesy na přelomu let 1985 a 1986, kdy dosáhly až 4,8 stupně Richterovy stupnice [2].

Oblast ORP Cheb je odvodňována řekou Ohří, která protéká napříč celým územím od západu k východu. Největším jejím místním přítokem je řeka Odava, vlévající se do Ohře zprava. Nejvýznamnější levostranným přítokem v této oblasti je řeka Plesná. Všechny zmíněné řeky pramení v sousedním Německu. V řešeném území se vyskytují prameniště minerálních vod a to nejen u Františkových Lázní, ale např. i v katastrálních územích Dolního Žandova nebo Milhostova, kde vyvěrají v jedinečné lokalitě Bublák minerální prameny a plyny.

Klimatické podmínky v ORP Cheb lze zařadit do tří klimatických regionů, klasifikace podle Quitta. A to do regionů mírně teplá 3, mírně teplá 4 a chladná 7. Průměrná roční teplota se pohybuje okolo 8,5 °C. Roční úhrn srážek činí na Chebsku kolem 730 mm (Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Cheb 2010).

2.2 Sociogeografická charakteristika

Mapa 2: Administrativní členění ORP Cheb a ORP Cheb v rámci ČR

2.2.1 Obyvatelstvo

Obec s rozšířenou působností Cheb je jedním ze tří ORP, které vznikly v roce 2003 na území bývalého okresu Cheb. Zbývající dvě ORP jsou Aš a Mariánské Lázně.

Počtem obyvatel 50 992 k 31. 12. 2011 se ORP Cheb řadí do horní poloviny v celorepublikovém srovnání. V rámci kraje zaujímá třetí pozici za správními obvody Karlovy Vary s 89 409 obyvateli a Sokolov, ve kterém je registrováno 77 923 obyvatel k 31. 12. 2011. Podíl městského obyvatelstva správního obvodu města Chebu je 89,0%, tento výsledek je nejvyšším ze všech ORP Karlovarského kraje.

Na celkové rozloze 496,88 km² (2. největší rozloha v Karlovarském kraji) se nachází celkem 21 obcí a měst: Dolní Žandov, Františkovy Lázně, Cheb, Křižovatka, Libá, Lipová, Luby, Milhostov, Milíkov, Nebanice, Nový Kostel, Odrava, Okrouhlá, Plesná, Pomezí nad Ohří, Poustka, Skalná, Třebeň, Tuřany, Velký Luh a Vojtánov. Hustota zalidnění činí 102,6 obyv./km², ORP Cheb se tedy pohybuje pod celorepublikovým průměrem, který je 133,3 obyv./km² k 31. 12. 2011.

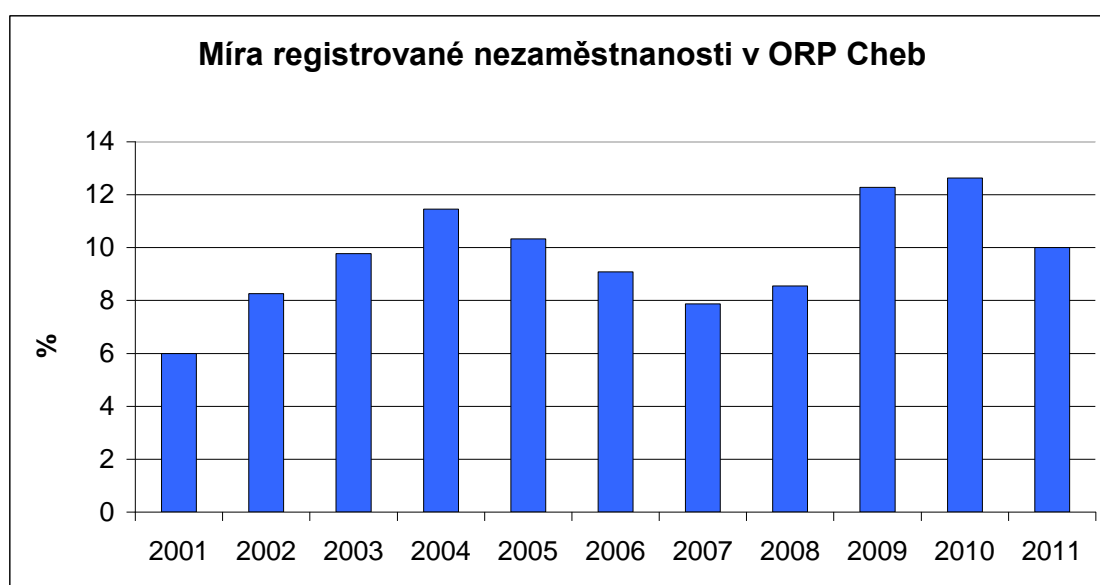
K 31. 12. 2011 je v ORP Cheb 7 904 obyvatel ve věku 0 – 14 let (15,5 %), 35 784 obyvatel ve věku 15 – 64 let (70,2 %) a 7 304 obyvatel nad 65 let (14,3 %). Relativní počet narozených osob činí 10,8 ‰ a zemřelých osob 9,4 ‰ k 31. 12. 2011, čímž ORP Cheb dosáhl přirozeného přírůstku 1,3 ‰ a tím i kladného salda. V rámci Karlovarského kraje se jedná o nejvyšší přirozený přírůstek a v porovnání s celou Českou republikou to je nadprůměrný výsledek, protože přirozený přírůstek se v České republice udává okolo 0,2 ‰ k 31. 12. 2011. Právý opak ukazují migrační pohyby obyvatel. Do chebského správního obvodu se k 31. 12. 2011 přistěhovalo 653 nových obyvatel, ale 895 osob se z ORP Cheb vystěhovalo. Migrační saldo je tedy záporné a činí -242 osob. Tento trend je obdobný v celém kraji, výjimku tvoří pouze správní obvod Mariánské Lázně a Aš, kde migrační saldo k 31. 12. 2011 bylo v kladných číslech, a to na hodnotě 54 respektive 40 získaných obyvatel. Celkový přírůstek resp. úbytek obyvatel má hodnotu -3,4 ‰ k 31. 12. 2011. Tento údaj řadí ORP Cheb v rámci Karlovarského kraje na předposlední místo před ORP Ostrov (-4,9 ‰). Data za jednotlivé obce jsou zaznamenány v Tabulce 1.

Tabulka 1: Migrace v obcích ORP Cheb

Obec	Počet obyvatel	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Migrační saldo
Dolní Žandov	1 200	15	12	3	47	50	-3
Františkovy Lázně	5 569	61	57	4	166	210	-44
Cheb	33 067	362	298	64	682	874	-192
Křižovatka	276	5	2	3	8	5	3
Libá	738	10	4	6	24	27	-3
Lipová	708	11	4	7	24	16	8
Luby	2 265	27	33	-6	48	103	-55
Milhostov	347	10	5	5	17	4	13
Milíkov	263	3	3	0	20	13	7
Nebanice	372	4	2	2	26	17	9
Nový Kostel	528	4	6	-2	14	14	0
Odrava	237	0	2	-2	15	3	12
Okrouhlá	251	1	3	-2	5	11	-6
Plesná	2 050	18	22	-4	36	49	-13
Pomezí nad Ohří	166	2	0	2	25	7	18
Poustka	162	2	1	1	5	13	-8
Skalná	1 884	11	17	-6	37	46	-9
Třebeň	435	3	1	2	26	9	17
Tuřany	127	0	3	-3	3	6	-3
Velký Luh	147	0	4	-4	10	4	6
Vojtanov	200	1	4	-3	19	18	1

Zdroj: ČSU

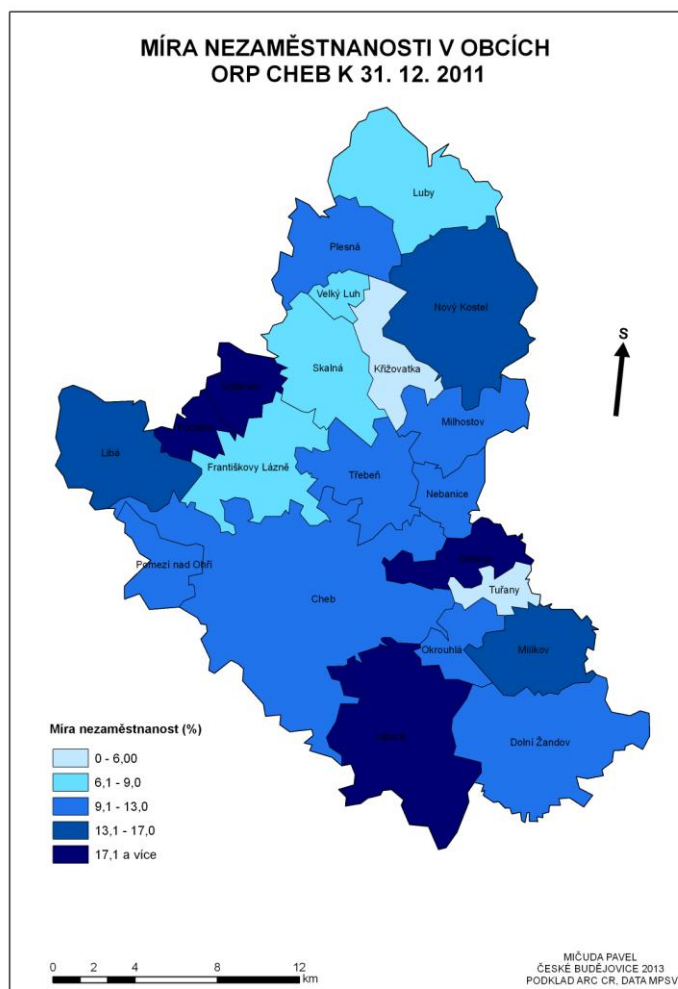
Míra nezaměstnanosti v chebském správním obvodu činila 10,0 % k 31. 12. 2011 (viz Graf 1).

Graf 1: Míra registrované nezaměstnanosti v ORP Cheb

Vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ

Největší míra nezaměstnanosti v ORP Cheb je v obci Odrava (23,0 %), naopak nejnižší míra nezaměstnanosti je v obci Tuřany (5,7 %). Celorepublikový průměr ze stejného období je 8,6 %. Situaci ve všech obcích ORP Cheb znázorňuje Mapa 3.

Mapa 3: Míra nezaměstnanosti v obcích ORP Cheb

Podle údajů z registru ekonomických subjektů (RES) se v ORP Cheb k 31. 12. 2010 nachází pouze jeden zaměstnavatel s více než 500 zaměstnanci, a to Lázně Františkovy Lázně a.s. V intervalu od 250 do 499 zaměstnanců figurují tyto ekonomické subjekty: ze sektoru služeb jsou nejvýznamnějšími zaměstnavateli INGO Casino, a.s. a Město Cheb, z průmyslového odvětví se jedná zejména o Playmobil CZ spol. s r.o., WECH CHEB, spol. s r.o. a apt Products s.r.o., jak znázorňuje Tabulka 2.

Tabulka 2: Ekonomické subjekty v ORP Cheb zaměstnávající více než 200 zaměstnanců k 31. 12. 2010

Obchodní jméno	Sídlo	Převažující činnost	Kategorie podle počtu zaměstnanců
Lázně Františkovy Lázně a.s.	Fr. Lázně	Ústavní zdravotní péče	500 - 999
INGO Casino,a.s.	Fr. Lázně	Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří	250 - 499
Město Cheb	Cheb	Všeobecné činnosti veřejné správy	250 - 499
Playmobil CZ spol. s r.o.	Cheb	Výroba her a hraček	250 - 499
WECH CHEB, spol. s r.o.	Cheb	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	250 - 499
apt Products s.r.o.	Cheb	Obrábění	200 - 249
de Wolf GROUP s.r.o.	Cheb	Všeobecný úklid budov	200 - 249
CHEVAK Cheb, a.s.	Cheb	Shromažďování, úprava a rozvod vody	200 - 249
Integrovaná střední škola Cheb	Cheb	Střední odborné vzdělávání na učilištích	200 - 249
Tritia spol. s r.o.	Cheb	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	200 - 249
TUP Bohemia s.r.o.	Cheb	Výroba brašnářských, sedlářských a podobných výrobků	200 - 249

Zdroj: ČSU, RES

2.2.2 Sídelní systém

V řešeném území se nachází 21 obcí, z nichž 5 má statut města (Cheb, Františkovy Lázně, Luby, Plesná a Skalná). Celkem je v ORP Cheb 159 základních sídelních jednotek a 126 katastrálních území. Řada obcí se sdružuje do dobrovolných sdružení a svazků obcí. Častokrát tyto svazky překračují nejen hranici ORP Cheb

v rámci České republiky, ale i státní hranici. Takovým typem partnerství je regionální sdružení obcí a měst EUREGIO EGRENSIS, které se snaží navázat na dřívější příhraniční spolupráci. EUREGIO EGRENSIS zahrnuje území v Bavorsku, Sasku, město Plauen, historická území v Durynsku a na české straně území okresů Karlovy Vary, Sokolov, Cheb a Tachov. Spolupráce je zaměřena na oblasti hospodářství, dopravy, kultury, cestovního ruchu, turismu a ochrany životního prostředí. Mezi další významná sdružení patří Mikroregion Chebsko, ten sdružuje obce Cheb, Plesná, Skalná, Dolní Žandov, Libá, Lipová, Milíkov, Odrava, Okrouhlá, Pomezí nad Ohří, Poustka a Třebeň. Svazek byl založen za účelem vzájemné pomoci a spolupráce při prosazování a uskutečňování komplexního územního, ekonomického a sociálního rozvoje ve vazbě na regionální politiku České republiky a Evropské unie. Svazek obcí Kamenné vrchy sdružuje obce Luby, Milhostov, Plesná, Skalná, Křižovatka, Nový Kostel, Třebeň a Velký Luh, sídlí v Lubech a jeho cílem je regionální rozvoj (Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Cheb 2010).

2.2.3 Zemědělství

„Historicky nejvhodnější území pro zemědělství se nachází v centrální části Chebské pánve. Na zbylém území se kvůli méně kvalitním půdám a vyšší nadmořské výšce preferovala průmyslová výroba“ (Čapka 2005, cit. v Šollar 2009, s. 12).

Z hlediska zemědělských výrobních oblastí spadá ORP Cheb do obilnářské oblasti. Rozloha zemědělské půdy v ORP Cheb činí 28 298 ha, což je více jak polovina celkové rozlohy správního obvodu, z toho orná půda zabírá 18 210 ha, zahrady a ovocné sady 546 ha a trvalé travní porosty 9 541 ha. Nezemědělská půda zaujímá území o rozloze 21 391 ha. Největší část z této plochy patří lesním pozemkům, a to 13 480 ha, za zmínku stojí i vodní plochy, které zabírají plochu o rozloze 2 251 ha.

Největšími zaměstnavateli v oblasti zemědělství ve správním obvodu Cheb jsou AGRO & KOMBINÁT Dolní Žandov spol. s r.o., Agrona, a. s. nebo MAVEX Cheb, spol. s r.o. Všechny tyto tři ekonomické subjekty zaměstnávají 50 – 99 zaměstnanců (RES 2010).

AGRO & KOMBINÁT Dolní Žandov spol. s r.o. hospodaří společně s podnikem AGRO-IGM s.r.o. (ekologické zemědělství). Z rostlinné výroby se zaměřuje především na pěstování a produkci obilnin, olejnin, luskovin, technických

plodin a krmných plodin. Živočišná výroba je zaměřena převážně na skot. Pro produkci mléka se chová 500 kusů krav a 300 kusů skotu jako tzv. masná plemena. Celkem je v chovu 1 350 VDJ skotu. V chovu drůbeže převažuje chov masných kachen a chov krůt s následnou produkcí krůtího masa [3].

Agrona, a. s. se zaměřuje převážně na:

- nákup, ošetřování, skladování a prodej rostlinných komodit
- služby v zemědělství, laboratorní činnost, poradenství ve stáji a na poli
- výrobu krmných směsí, koncentrátů a medikovaných krmiv
- prodej certifikovaných osiv (např. jarní a ozimé obiloviny, jarní a ozimé olejnin, luskoviny, kukuřici, travní směsi, jetel nebo vojtěšku)
- prodej přípravků na ochranu rostlin
- výrobu vepřového masa a zemědělskou prvovýrobu
- prodej a servis zemědělské techniky

Firma je vybavena celkovou skladovací kapacitou 118 000 tun, z čehož 110 000 tun činí obilná síla. Význam Agrony a. s. je lokální, jak dokládá zaměření na trhy v okresech Cheb, Sokolov, Tachov, Karlovy Vary, Chomutov [4].

MAVEX Cheb, spol. s r.o. se zabývá výrobou vepřového masa, konzumních vajec a rostlinnou výrobou.

2.2.4 Průmysl

Na průmyslové výrobě České republiky se celý Karlovarský kraj podílí cca 1,3%. Z toho je patrné, že význam ORP Cheb na celorepublikové průmyslové výrobě je zanedbatelný, zvláště když nejprůmyslovější oblastí Karlovarského kraje je okolí Sokolova (Statistická ročenka Karlovarského kraje 2011).

Na kdysi slavnou dobu velkých průmyslových závodů v Chebu a okolí se v dnešní době navazuje jen velmi pozvolna. Na území správního obvodu se nacházely firmy lehkého strojírenství, jako Eska Cheb či Kovo Cheb (výroba utlumena, ale provoz stále zachován). V dnešní době na strojírenskou tradici oblasti navazuje firma WECH CHEB spol. s r.o., která se zaměřuje na výrobu příslušenství a dílů pro motorová vozidla. Další závody zabývající se strojírenstvím jsou například HF - Czechforge s.r.o. či Strojírny Cheb a.s., které byly původně odloučeným pracovištěm Sokolovských

strojíren a.s. Sokolov. V současnosti Strojírny Cheb a.s. fungují jako jedna z dceřiných společností Sokolovských strojíren a.s. Sokolov a zabývají se především opravami a rekonstrukcemi důlních strojů a železničních vozů či výrobou ocelových konstrukcí nebo montovaných hal. Na tradici výroby hudebních nástrojů v Lubech navazuje firma Strunal CZ a.s., která se zaměřuje především na výrobu strunných nástrojů (housle, violy, violoncella, kytary, kontrabasy), ale také třeba smyčce, a také několik menších soukromých firem. Z oblasti textilní výroby zůstalo několik chátrajících areálů, z nichž největší je areál Tosty v centru Plesné (po privatizaci Teko Plesná). Potravinářský průmysl byl dříve zastoupen např. Chebským masokombinátem či pivovarem Starovar. Na jeho tradici se od roku 2010 snažila navázat soukromá společnost Chebský pivovar a. s., která vařila pivo podle původní receptury v nedaleké německé obci Waldsassen, vzdálené od Chebu asi 10 km. Nicméně tento projekt po necelých dvou letech skončil. Významným závodem v oblasti potravinářského průmyslu je chebská pekárna Tritia spol. s r.o. Jednou z mála dlouhodobě fungujících činností v regionu je těžba jílu a písků pro keramickou a sklářskou výrobu ve Skalné dnes zastoupena firmou LB MINERALS s.r.o. (navazuje na Lasselsberger, KEMAT spol. s r.o., KEMA - keramické materiály Skalná atd.), která vyrábí keramické obklady a dlažby, stavební hmoty a kameniva.

Na území ORP Cheb jsou dvě průmyslové zóny, a to Průmyslový park Cheb a zóna ve Skalné.

Rozloha Průmyslového parku Cheb je 35 ha (základní rozloha, postupně se počítá s rozšířením, které částečně již probíhá). Park byl vybudován na tzv. „zelené louce“ a nachází se na severovýchodním okraji města Chebu v blízkosti obchvatu města, který je součástí rychlostní silnice R6. Brzy po dokončení park obdržel několik ocenění, například v roce 2003 "Průmyslová zóna s nejvhodnějším urbanistickým řešením v České republice" a v roce 2004 získal třetí místo v kategorii "Průmyslová zóna s největším ekonomickým přínosem" [5]. Největším zaměstnavatelem je německý výrobce hraček Playmobil CZ spol. s r.o., který plánuje svou výrobu v průmyslovém parku ještě rozšiřovat.

Průmyslová zóna ve Skalné nebyl plánovaný projekt, ale vznikla spíše přirozenou cestou. Působí zde firmy vázané na zdejší těžbu jílu a písků pro keramickou a sklářskou výrobu (LB MINERALS s.r.o.). Důležitým závodem je LUKAS CZ spol. s r.o. vyrábějící nástroje pro frézování, broušení a leštění. Dalšími podniky jsou truhlářství, pila a autodopravy [6].

2.2.5 Cestovní ruch

Nejvýznamnější centrem pro cestovní ruch v ORP Cheb jsou Františkovy Lázně, jako součást tzv. lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně), a právě město Cheb a jeho okolí, kde se nachází mnoho pamětihodností a zajímavých míst.

Františkovy Lázně si díky jednotné klasicistní architektuře lázeňských budov uchovaly jedinečnou atmosféru. Město je svou polohou, rovinným terénem a množstvím minerálních pramenů vhodné pro osoby trpící srdečními chorobami. Léčivé bahenní rašelinné koupele pomáhají ženám, které mají gynekologické problémy. Ve městě je vybudováno moderní aquaforum s krytými i venkovními bazény. V Chebu se nachází jedna z nejcennějších románských staveb středověku, chebský hrad s opevněním a Černou věží. V historickém centru nelze přehlédnout symbol města „Špalíček“, barokní radnici a největší chebský kostel svatého Mikuláše. Zajímavostí je jistě i to, že v budově dnešního muzea byl zavražděn Albrecht z Valdštejna. Každý sudý rok od roku 1970 se na začátku letních prázdnin koná v Chebu Mezinárodní festival mládežnických dechových orchestrů zvaný FIJO. Z dalších historických památek stojí za zmínku například hrad Vildštejn ve Skalné, hrad Ostroh Seeberg u Františkových Lázní, zámek Libá, chebský hrázděný statek v Milíkově s typickou architekturou, zámek Mostov nebo znovu otevřená Bismarckova rozhledna na Zelené hoře u Chebu.

Důkazy o „nedávné“ sopečné činnosti podtrhují dvě sopky Komorní hůrka (národní přírodní památka) a Železná hůrka, dvě nejmladší sopky na území České republiky. Nedaleko Komorní hůrky se nachází národní přírodní rezervace SOOS s vývěry minerálních pramenů, množstvím rašelinišť a slatinišť. Krásné přírodní scenérie se rozprostírají na východní hranici správního obvodu, kde se nachází CHKO Slavkovský les.

Turisty se zájmem o sport potěší rozšiřující se síť cyklostezek, zejména podél řeky Ohře, možnost vodních sportů na přehradních nádržích Skalka a Jesenice nebo možnost využití golfového hřiště v Lubech.

2.2.6 Služby

V ORP Cheb se nachází celkem 18 mateřských a 18 základních škol. Jejich rozmístění není centralizované, a tak je dostupnost základního školství ve správním obvodu dostačující. Střední vzdělání je zastoupeno 4 odbornými učiteli, 3 odbornými školami a 2 gymnázii (Gymnázium Cheb a Svobodná chebská škola, základní škola a gymnázium s. r. o.). Vzhledem k blízkosti dalších středních škol a učilišť v kraji je tento počet i nabídka oborů dostačující. V celém Karlovarském kraji zaostává vysoké školství, avšak v Chebu je alespoň pobočka ZČU v Plzni, konkrétně Fakulta ekonomická, a to již od roku 1990.

Zdravotnická zařízení se po celorepublikových úsporných opatřeních ztenčila, a tak zůstala prozatím zachována pouze nemocnice v Chebu. Praktických lékařů pro dospělé je evidováno 24 a pro děti 8. Nachází se zde také 3 domovy pro seniory a 3 domy s pečovatelskou službou.

V oblasti kulturních zařízení nabízí ORP Cheb několik možností. Sídlo ve správním obvodu má 5 stálých kin, 6 muzeí a 4 galerie.

2.2.7 Doprava

Cheb již od středověku patřil k významným dopravním uzlům a nejinak je tomu i dnes. Nejvýraznějšími druhy dopravy v ORP Cheb je silniční a železniční. Zbývající druhy, jako letecká, cyklistická, vodní či pěší, plní funkce okrajové (sport, turismus, rekreace).

V rámci napojení regionu s vnitrozemím je důležitou spojnicí rychlostní silnice R6, která by v budoucnu měla spojit Prahu, Karlovy Vary, Sokolov a Cheb (v současnosti je dokončeno spojení Cheb – Karlovy Vary). Za Chebem pokračující silnice I/6 – E48 přes Pomezí nad Ohří napojuje ORP Cheb na německou dálniční síť. Jako přivaděč k dálnici D5 slouží komunikace I/21 vedoucí po trase: Vojtanov – Cheb – Mariánské Lázně – Planá – Bor. Třetí důležitou tepnou oblasti je silnice I/64: Cheb – Františkovy Lázně – Aš – Selb (SRN).

V železniční dopravě se ještě více projevuje důležitost Chebu jako dopravního uzlu nejen pro chebský správní obvod, ale také v celorepublikovém měřítku. Chebem prochází budovaný III. železniční koridor, který by měl v budoucnu usnadnit přepravu

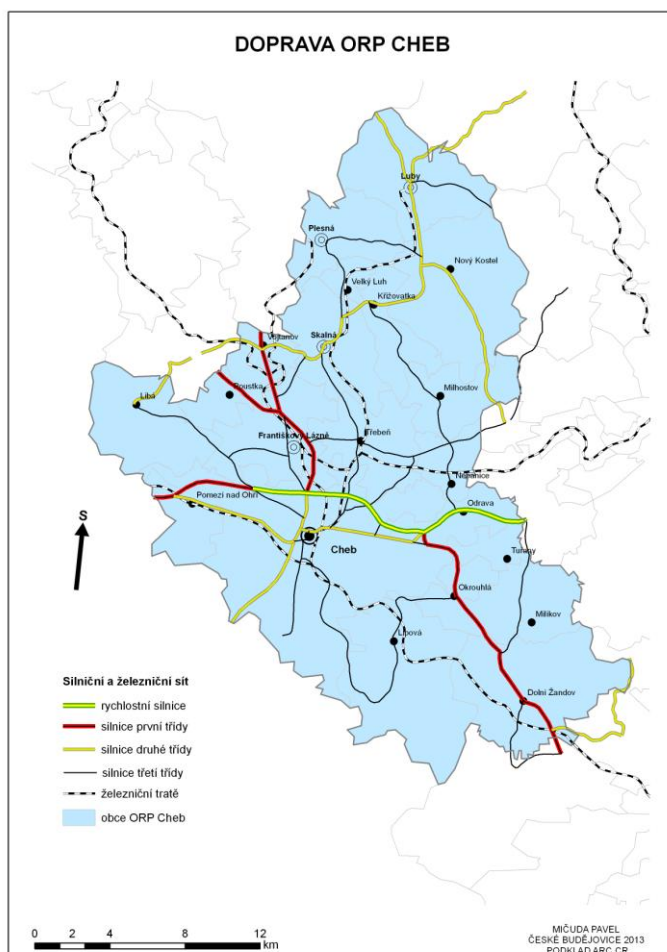
cestujících z Německa až na Slovensko (Strategický plán rozvoje města Cheb). Důležité železniční tratě jsou zaznamenány v Tabulce 3, silniční a železniční síť znázorňuje Mapa 4.

Tabulka 3: Přehled důležitých železničních tratí v ORP Cheb

Číslo trati	Trasa	Průměrný interval osobních vlaků v h	Průměrný interval rychlíků v h
140	Cheb - Karlovy Vary – Chomutov	1	2 – 5
146	Cheb - Luby u Chebu	2,5	--
148	Cheb - Aš - Hranice v Čechách	1,5 - 2,5	--
170	Cheb - Plzeň– Praha	2 – 4	2
813	Cheb – Schirding – Marktredwitz	2	--
824	Cheb – Frant. Lázně – Vojtanov – Zwickau	2	--

Zdroj: Komplexní řešení dopravy v Chebu, cit. v Strategický plán rozvoje města Cheb, s. 36

Mapa 4: Doprava ORP Cheb

3 METODIKA PRÁCE

V této kapitole je vysvětlen pojem brownfields, jsou uvedeny definice používané u nás, a podle nich dochází k vymezení pojmu, kterým se zabývá tato práce. Dále je zde popsán průběh terénního šetření a tvorba map.

3.1 Vymezení pojmu Brownfields

Pojem brownfields pochází z anglického jazyka a setkáváme se s ním v odborných textech a článkách. Český ekvivalent, který by přesně vystihoval význam tohoto výrazu, neexistuje.

Podrobnější vysvětlení používání pojmu brownfields uvádí například Kabeřábková a kol. „Termín „brownfields“, resp. „brownfield sites“ je převzat z anglického jazyka a představuje staré, nevyužívané či ekonomicky nedostatečně efektivně využívané průmyslové a logistické zóny, komerční nebo obytné objekty. Překladový ekvivalent „hnědá pole“ není v České republice používán (na rozdíl např. od Slovenska) a česká terminologie není v této oblasti prozatím zcela sjednocena. Ministerstvo pro místní rozvoj užívá výrazu „deprimující zóny“, přičemž Ministerstvo životního prostředí označuje brownfields jako tzv. narušené pozemky. Pokus použít pro označení těchto lokalit pojem „úhor“ se neprosadil. V oficiálních dokumentech i v neformální komunikaci se pro svou krátkost a nezaměnitelnost nejčastěji používá přímo tento anglický termín, tedy brownfields. Pozitivem tohoto pojmu je také skutečnost, že jej lze s výhodou použít při vyhledávání informací ve světových webových vyhledávačích“ (Kabeřábková a kol., 2009, s. 4). Podobné či stejné vysvětlení lze nalézt i u dalších autorů. Jackson také uvádí důvody proč i v českém jazyce používat výraz brownfields. „Český ekvivalent výrazu brownfields by zněl nejspíše jako dříve urbanizované území, které je v současnosti opuštěné nebo nedostatečně využívané a často i nějakým způsobem poškozené“ (Jackson, 2005, s. 3). Užívání pojmu brownfields je určitě lepší než výše zmíněné deprimující zóny či narušené pozemky, i přesto se můžeme setkat s poměrně velkou neznalostí tohoto výrazu. Vysvětlení je nutno uvést víceslovně či na konkrétních příkladech.

V zemích západní Evropy a ve Spojených státech se pojem brownfields objevuje již v průběhu sedmdesátých let. V evropských postkomunistických zemích je

spojen s deindustrializací v průběhu devadesátých let a následnými problémy se zavřenými a opuštěnými objekty. Avšak pojem jako takový se u nás začíná používat převážně až po vstupu České republiky do Evropské unie.

Na otázku, co to tedy brownfields jsou, odpovídá Jackson takto: „Brownfields jsou pozemky a budovy v urbanizovaném území, které ztratily svoje původní využití nebo jsou málo využité. Často mají – nebo se předpokládá, že mají – ekologické poškození a zdevastované výrobní i jiné budovy“ (Jackson, 2003, s. 1). Dále odpověď více konkretizuje. „Je všeobecně známé, že za brownfields jsou považovány hlavně opuštěné nebo nedostatečně využitě průmyslové areály. Avšak od roku 2003 přibyla mnoha obcím nová brownfields, a to armádní. Roste také počet brownfields drážních, jejichž plochy jsou často přímo ve středech obcí (kvůli nejasnostem v majetkových vztazích těžko řešitelné). Jednoduší typ brownfields představují nepotřebné instituční budovy a areály, jako jsou nemocnice, věznice, školy a podobně. V menších obcích jsou to také pozůstatky po různých zemědělských družstvech a státních statcích“ (Jackson, 2005, s. 4).

3.2 Definice brownfields používané v České republice

Definice brownfields není celosvětově jednotná, avšak liší se jen minimálně. Pro potřeby práce postačí uvést příklady z českého prostředí.

Po pokusech několika různých institucí zavést u nás český ekvivalent (deprimující zóny, narušené pozemky, úhor), který by nahradil termín brownfields, se i u nás odborná veřejnost přiklání raději k anglickému výrazu.

3.2.1 Definice podle Czechinvestu¹

Pojem brownfields vysvětluje jako nemovitost (pozemek, objekt, areál), která:

- je nedostatečně využívaná, je zanedbaná a případně i kontaminovaná
- nelze ji vhodně a efektivně využívat, aniž by proběhl proces její regenerace

¹ Czechinvest je státní agentura pro podporu podnikání a investic založená v roce 1992. Propaguje Českou republiku v zahraničí za cílem nalákat k nám nové investory a také prostřednictvím svých služeb a rozvojových programů přispívá k rozvoji domácích firem, českých a zahraničních investorů i celkového podnikatelského prostředí.

- vzniká jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční, vojenské či jiné aktivity

Na rozdíl od většiny definic nehledá v brownfields Czechinvest jen ekonomické hledisko, ale klade důraz i na historii objektů. Často se může jednat o kulturní a architektonické dědictví, které by se mělo zachovat a rekonstruovat [7].

3.2.2 Definice podle Institutu pro udržitelný rozvoj sídel, IURS²

Brownfields jsou pozemky a budovy:

- dotčené předcházejícím užíváním
- opuštěné nebo nedostatečně využívané
- s hrozícím rizikem kontaminace
- nacházející se v převážně v urbanizovaném území
- vyžadující nutnost investic, aby mohly být vráceny k prospěšnému využívání [8]

3.2.3 Shrnutí definic

V definicích (nejen výše uvedených) se logicky opakují termíny **opuštěné, zchátralé nebo nedostatečně využívané plochy, či území s rizikem kontaminace nebo nutností nových investic**. Tyto pojmy mohou být vodítkem pro rozpoznání brownfields v urbanizovaném území nebo v krajině.

3.3 Vymezení pojmu brownfields pro potřeby bakalářské práce

Za brownfields jsou v této práci považovány objekty a plochy ležící v krajině nebo v zastavěném území, které jsou viditelně zchátralé, nevyužívané nebo využívané minimálně a mohou mít nevyřešené majetkoprávní vztahy.

Zejména z důvodu přehlednosti se brownfields v bakalářské práci dělí podle původního využití. Dělení podle vzniku uvádí například Kadeřábková a Piecha, která dělí brownfields do šesti skupin:

² IURS – Institut pro udržitelný rozvoj sídel je nezisková organizace založena v roce 2001. Podporuje udržitelný územní rozvoj, zejména rozvoj měst.

1. Nevyužívané průmyslové zóny v urbanizovaném území

Vznik těchto brownfields se váže ke změně v orientaci českého průmyslu, kterou charakterizuje odklon od těžkého průmyslu k orientaci na produkci spotřebního zboží, automobilů a informační a komunikační techniky.

2. Nevyužívané administrativní objekty ve vnitřních zónách měst

Tento typ brownfields tvoří budovy, které nebyly obce schopny udržovat nebo se pro ně nenašel nový vlastník.

3. Nevyužívané objekty Českých drah a Správy železniční dopravní cesty

U brownfields patřících do této kategorie je problém, že dodnes není majetek Českých drah a Správy železniční a dopravní cesty kompletně zinventarizován a ohodnocen.

4. Nevyužívané objekty ozbrojených složek

Pro chátrání bývalých armádních objektů jsou důležité dva milníky z poslední doby, a to odchod sovětských vojsk z našeho území a zrušení vojenských posádek Armády České republiky, popř. ozbrojených složek Ministerstva vnitra a Celní služby.

5. Nevyužívané zemědělské objekty

Po roce 1989 prošlo české zemědělství velkými změnami od restitucí až po redukcii produkce. To má v současnosti za následek poměrně vysoký počet brownfields.

6. Pozůstatky ukončené důlní činnosti těžby nerostných surovin

Sanace a opětovné začlenění důlních objektů do okolní krajiny budou dlouhodobou záležitostí, která je ovlivněna vysokými náklady na revitalizaci území a dlouhou periodou přírodních procesů vedoucích k obnově přirozených ekosystémů. (Kadeřábková, Piecha, 2009)

V práci je dělení podle vzniku brownfields přizpůsobeno řešenému území.

A to na objekty:

- průmyslové
- zemědělské
- vojenské
- ostatní (administrativní, církevní, rekreační aj.)

3.4 Revitalizace brownfields

To proč se mapují brownfields, zkoumá jejich stav atd., to vše by se mělo dělat pro další a zřejmě nejdůležitější cíl celé této činnosti, a to pro následnou revitalizaci

těchto objektů a ploch. Poučení z chyb nebo inspiraci lze hledat v USA, ve Spojeném království, Francii nebo v Německu. V zemích Západního světa se problém brownfields objevuje již od sedmdesátých let, proto můžeme čerpat z jejich zkušeností a nedopouštět se stejných chyb.

Problematika nevyužívaných nemovitostí nemusí pro obce znamenat jen hrozbu, ale naopak i příležitost. Revitalizací brownfields zejména v centrech obcí může obec zbohatnout. Jen pouhá změna využití území může přilákat investory, a tak přinést daňové příjmy, ale i nová pracovní místa. Zbohatnout může obec i po estetické stránce. Z nevzhledných komplexů se mohou stát nová centra průmyslu, služeb, popř. může v obci přibýt tolik potřebná zeleň (Jackson, 2005). Konkrétní důvody pro revitalizaci brownfields:

- „efektivní a dlouhodobě udržitelné využívání ploch v zastavěném území spojené s omezením prostorového růstu obce
- redukce zbytečných záborů půdy pro investice „na zelené louce“, které jsou v přímém rozporu s principy udržitelného rozvoje
- možnost dalšího environmentálně šetrného využívání nezastavěných ploch k zemědělským, lesnickým a rekreačním účelům
- zajištění zakázek pro místní firmy při sanaci starých ekologických zátěží v lokalitách brownfields
- podstatné zlepšení stavu jednotlivých složek životního prostředí po sanaci starých ekologických zátěží v lokalitách brownfields
- rozvoj podnikatelského sektoru po příchodu strategického investora spojený s vytvořením nových pracovních příležitostí a poklesem nezaměstnanosti
- zhodnocení majetku (pozemků i nemovitostí) jednotlivců i organizací v okolí revitalizovaných brownfields
- růst daňových výnosů obce
- pozitivní změna estetického vzhledu obce
- zvýšení kvality života občanů obce“ (Revitalizace „brownfields“ v obcích ČR, 2003, s. 15-16)

3.5 Terénní šetření

Práce v terénu zahrnovala všechny obce a města v ORP Cheb. Šetření mělo několik kroků.

První krok předcházel samotnému šetření. Spočíval ve sběru informací o daném území. Jednalo se zejména o knižní publikace k průmyslu, zemědělství a historii vojenství na Chebsku. Informace byly hledány také v databázích dostupných na internetu (Databáze investičních objektů v kraji a Národní databáze brownfieldů) a proběhlo i několik rozhovorů s pamětníky, kteří často osvětlili nejasnosti u nejednoho objektu.

Po vyhodnocení informací získaných v první fázi následoval druhý krok, práce v terénu. V každé obci, městě proběhla vizuální prohlídka intravilánu a byly vytipovány objekty (zjevně opuštěné, zchátralé...), které by mohly být považovány za brownfields, popř. byly hledány objekty, které byly zjištěny v prvním kroku.

Další krok, v pořadí již třetí, probíhal přímo na obecních a městských úřadech. Než bylo přikročeno ke konzultaci ohledně brownfields, musel být častokrát tento pojem pečlivě vysvětlen. Poté co se objasnilo, jestli se v případě předem vytipovaného objektu jedná skutečně o brownfields, následoval poslední krok.

Tím byl řízený rozhovor se zástupcem obce nebo města na téma lokalit typu brownfields. „Řízený rozhovor má nejvíce společných vlastností s technikou dotazníku. Po každém respondentovi se vyžadují stejné informace, jsou mu kladeny stejně formulované otázky v přesně stanoveném pořadí. Je nejvhodnější pro velké homogenní soubory, když přesně víme, na co a jak se ptát“ (Papřoková 2012, s. 50).

Rozhovor se skládal ze čtyř otázek:

- Nachází se v katastrálním území obce lokalita, která by mohla být považována za brownfields?
- Pokud ano, znáte historii objektu, k čemu sloužil, popř. k čemu slouží dnes?
- Je objekt v soukromém či obecním vlastnictví?
- Jaké jsou s objektem plány do budoucna?

Odpovědi a získaná data (tabulky, grafy, fotografie) jsou uvedeny v kapitole s názvem „Terénní šetření v řešeném území“.

Při porovnání dat nalezených v databázích s informacemi získanými v terénu se ukázalo, jak špatně zmapované jsou brownfields na území ORP Cheb. Zejména Národní databáze brownfields odkazuje v řešeném území jen na objekt v Lubech, který sloužil

jako skladovací prostory textilního průmyslu. Databáze investičních objektů v kraji je na tom podstatně lépe, avšak ani ta nemá zdaleka zmapované veškeré brownfields.

3.6 Tvroba map

Mapy použité v práci byly vytvořeny v programu ArcMap, vrstvy byly získány z databáze ArcČR 500. Data byla získána terénním šetřením a z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (MPSV).

4 REŠERŠE LITERATURY

Při zpracování bakalářské práce bylo nutné vycházet ze čtyř základních okruhů zdrojů informací. Ty se týkaly obecné problematiky brownfields, rozvoje ekonomických činností na Chebsku, vývoje brownfields v České republice a vývoje jednotlivých objektů v ORP Cheb.

4.1 Literatura zabývající se obecnou problematikou brownfields

Autoři zabývající se problematikou brownfields většinou pracují se skutečností, že povědomí lidí o samotném pojmu brownfields je téměř nulové a český ekvivalent k tomuto pojmu vlastně neexistuje. Doslovný překlad hnědá pole je nedokonalý a zavádějící, objevují se i výrazy jako deprimující zóny či narušené pozemky. Na začátku téměř každé publikace se tedy nachází vysvětlení, co to vlastně brownfield je. Ve vyspělých zemích se problém brownfields objevil již na počátku 70. let 20. století, zatímco v České republice a dalších zemích bývalého východního bloku, je spojen s následky transformace průmyslu, která proběhla po pádu komunistického režimu v 90. letech, zejména ve druhé polovině.

Vysvětlení pojmu uvádí Jackson v publikaci *Brownfields snadno a lehce* (2005), která jako brownfields označuje pozemky a budovy v urbanizovaném území, které ztratily svoje původní využití nebo jsou nedostatečně využívány, a u kterých se dá předpokládat ekologické poškození. Ferber a kol. v díle *Brownfields příručka* (2006) k tomu dodává, že se jedná o plochy, které jsou hlavně v urbanizovaných oblastech, a vyžadují zásah, aby mohly být vráceny k prospěšnému využívání. Definice brownfields se v různých částech světa liší, jak uvádí v *Klasifikaci brownfields* Jankových - Kirschner (2005), ale v základním principu se shodují jak v USA, Velké Británii, v zemích Evropské unie, tak i v České republice.

Nejčastější způsob jak rozdělit pozemky brownfields je podle jejich původního využití. V *Brownfields snadno a lehce* se Jackson (2005) zmiňuje v první řadě o opuštěných či nedostatečně využívaných průmyslových areálech, které převážně dominují ve všech vyspělých zemích. Následují objekty armádní, drážní, zemědělské a také nepotřebné instituční budovy a areály, jako například nemocnice či školy. Podrobnější dělení popisuje Votoček v diplomové práci *Identifikace první fáze*

průzkumu brownfields (2005), který ještě doplňuje brownfields po bytové a občanské vybavenosti (nevyužívané domy, čtvrti, části sídel...), těžbě surovin, výrobě energie, skládkování, dopravní infrastruktury, nedokončených projektech a ostatní, které nelze pro svou odlišnost zařadit do určité skupiny (například trafostanice, výměníky). Dělení brownfields z hlediska ekonomické atraktivity nabízí Kadeřábková a Piecha v knize Brownfields. Jak vznikají a co s nimi (2009), která brownfields dělí na projekty s nulovou bilancí, projekty s mírnou podporou, nekomerční projekty, nebezpečné projekty a ostatní projekty.

Znovuvyužití brownfields jen těžko konkuruje projektům, které počítají s výstavbou na zelené louce. Hlavní bariéry znovuvyužití brownfields na národní, regionální i místní úrovni podle Jackson v Brownfields snadno a lehce (2005) jsou: vzdělání, know-how, koordinace a motivace, nástroje a politika, širší tržní prostředí. I přes tyto zjevné nevýhody lze najít pozitiva, která hovoří pro znovuvyužití brownfields. Jak v Identifikaci první fáze průzkumu brownfields popisuje Votoček (2005) jsou to: nedostatek volných pozemků zejména v centrech měst, výhodné využití stávajících budov nebo infrastruktury, dotčená území liniových staveb (dopravní komunikace, železnice, produktovody...) a v neposlední řadě je to veřejný zájem, protože přítomnost brownfieldu může snižovat atraktivitu i cenu sousedních pozemků. Investice do rozvoje brownfieldu se tedy může vyplatit celé lokalitě.

4.2 Literatura o ekonomickém rozvoji Chebska

O řemeslné výrobě a o počátcích rozvoje hospodářských činností na Chebsku od poloviny 18. století hovoří Beran v knize Historie a současnost podnikání na Chebsku a Ašsku (2006), který vyzdvihuje výhodnou polohu regionu na rozhraní česko-německého prostoru nacházejícího se v Chebské pánvi. Jako další pozitivum uvádí dobré dopravní spojení, jak do českého vnitrozemí, tak i směrem na významná německá města. Dále zmiňuje těžbu nerostných surovin, počátky textilní výroby a ostatní výrobu, jako například výrobu hudebních nástrojů nebo z oblasti výroby chemikálií výrobu mýdla.

Význam železnice na rozvoj regionu popisují Omelka v publikaci 130 let trati Plzeň – Cheb (2002) a Boháč v knize Cheb (2007), kde oba poukazují na fakt, že Cheb jako přirozené centrum oblasti byl dříve napojen na bavorskou dráhu než na dráhu

Rakouska-Uherska. Rozvoj železnice na Chebsku přinesl užitek nejen Chebu, ale i dalším obcím. Sýkora v dokumentu *Textilní výroba v Plesné* (2010) uvádí příklad Plesné, kde s příchodem železniční dráhy začal rozvoj průmyslového života a v obci vzkvétaly továrny na výrobu textilního a stávkového zboží, hudebních nástrojů nebo zpracování kůže. Narůstající počet obyvatel v urbanizovaných územích Chebska a rostoucí podíl obyvatel pracujících v průmyslu až do období první republiky popisuje Beran v knize *Historie a současnost podnikání na Chebsku a Ašsku* (2002) .

Mareš v díle *Vývoj a rozmístění československého průmyslu* (1976) mapuje vývoj průmyslu, počty zaměstnanců od roku 1780 do roku 1960. Soupis tabulek a grafů *Hospodářský a sociální rozvoj od roku 1948 do roku 1988* vydalo Okresní oddělení Českého statistického úřadu v Chebu (1988). O znárodněných živnostech a podnicích, ze kterých například slučováním vznikaly nové národní podniky, informují Beran v publikaci *Historie a současnost podnikání na Chebsku a Ašsku* (2002, s. 19-23), Boháč v knize *Cheb* (2007), Boháč a kol. v díle *40 let národního podniku Tosta Aš 1946-1986* (1986).

Data o současné ekonomické situaci na Chebsku přináší Český statistický úřad (ČSÚ). Dalším zdrojem informací jsou Územní plány obcí a Územně analytické podkladky obce s rozšířenou působností Cheb (ÚAP ORP Cheb), které komplexně řeší aktuální hospodářskou problematiku v regionu.

4.3 Literatura o brownfields v ČR

Zdrojem dat o brownfields pro Českou republiku je Národní databáze brownfieldů, kterou od roku 2005 připravovala agentura CzechInvest ve spolupráci s jednotlivými krajskými úřady mimo Prahy. Databáze vznikala na základě Vyhledávací studie pro lokalizaci brownfields, na kterou navazuje Národní strategie regenerace brownfieldů, která by měla v budoucnu pomoci s centrálním řešením této problematiky [9]. Některé kraje mají podrobnější databáze o nevyužívaných objektech na svém území, jako například Karlovarský kraj, který společně s dalšími úřady a firmami vytvořil Databázi investičních objektů v kraji [10].

Informace o znovuvyužívání brownfields poskytují materiály Ministerstva životního prostředí například v časopise *Planeta* v díle *Regenerace brownfields* (2007,

ročník XV, číslo 3), kde popisují politiky a strategie na podporu regenerace brownfields či vybrané ekonomické nástroje pro regeneraci brownfields v období 2007 – 2013.

Příklady revitalizace území uvádí Jackson v *Brownfields* snadno a lehce (2005), kde uvádí úspěšné projekty ze Šternberka, znovuvyužití armádního objektu v Olomouci a bývalou strojní továrnu Vaňkovka v Brně. Porovnání Brna a Ostravy v přístupu k objektům brownfields se zabývá kolektiv autorů Kunc, Klusáček a Martinát v článku *Percepce a lokalizace urbánních brownfields: podobnosti a rozdíly na příkladu Brna a Ostravy* v časopise *Urbanismus a územní rozvoj* (2011, ročník XIV, číslo 1). Řešitelský kolektiv autorů Kyselka, Szczyrba, Kuda a Smolová se v díle *Revitalizace nevyužívaných neprůmyslových ploch v Olomouckém kraji* (2006) zabývá příklady revitalizací z Francie, Rakouska, Německa a Velké Británie. Na konkrétních příkladech ukazuje možnosti, které by se daly aplikovat i na objekty v České Republice. Dále se zabývá systémy získávání finančních prostředků v jednotlivých zemích. Dvojice autorů Temelová, Novák v díle *Z průmyslové čtvrti na moderní městské centrum: proměny ve fyzickém a funkčním prostředí centrálního Smíchova* (2006) mapuje změny ve využití objektů v Praze na Smíchově po pádu komunistické režimu.

4.4 Literatura o konkrétních objektech

Ucelené informace o jednotlivých subjektech, ze kterých se postupem času staly brownfields, neexistují. Proto bylo využito jak knižních tak internetových zdrojů, jako například stránky obcí.

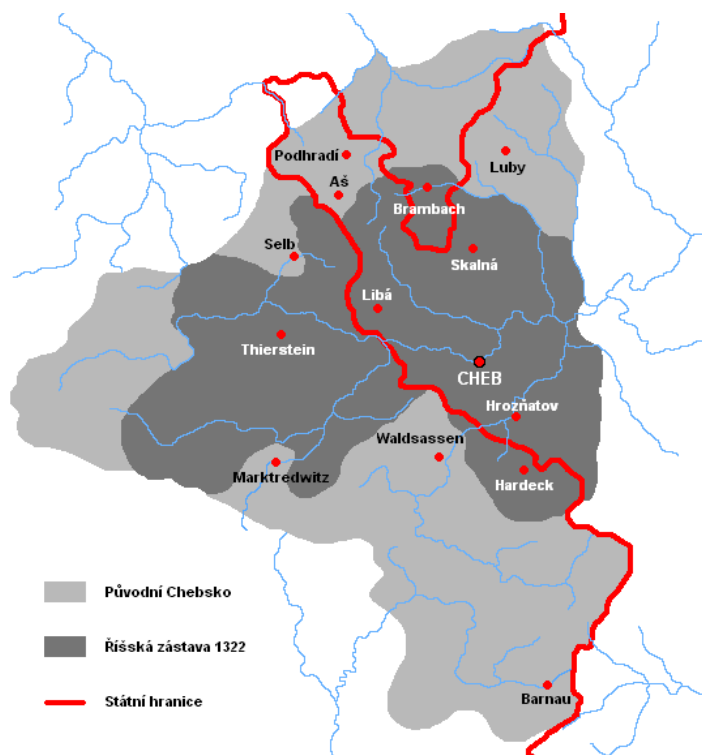
Častými brownfields jsou na Chebsku zemědělské objekty, o kterých komplexně informuje Kolektiv autorů v díle *Deset let oborového podniku státní statky v Chebu* (1982).

O bývalých textilních továrnách na území Chebska podává relevantní informace Boháč a kol. v publikaci *40 let národního podniku Tosta Aš 1946-1986* (1986), který uvádí i data o výskytu jednotlivých podniků, jejich následné znárodnění a začlenění do národního podniku Tosta Aš. Zejména o lehkém strojírenství hovoří Beran v *Historie a současnost podnikání na Chebsku a Ašsku* (2002), kterého doplňuje Boháč v knize *Cheb* (2007). Další informace přináší místní periodika či internetové zdroje.

5 VÝVOJ HOSPODÁŘSKÝCH STRUKTUR NA CHEBSKU

Osídlení Chebska se datuje již k 6. století, ale první dochovaná písemná zmínka o Chebu pochází z roku 1061. Ve středověku patřil Cheb mezi významná geopolitická a obchodní centra střední Evropy. Pomohl tomu zejména císař Fridrich Barbarossa, který v Chebu vybudoval císařskou falc, čímž uničil z Chebu jedno z nejvýznamnějších měst tehdejší Svaté říše římské. Cheb i později často využíval svého postavení na pomezí Říše a Českých zemí a nejen z toho plynulo jeho bohatství. Trvale bylo Chebsko připojeno k české Koruně v roce 1322 Janem Lucemburským. Ve druhé polovině 17. století bylo město Cheb přebudováno na pohraniční pevnost, což mělo negativní vliv na rozvoj nejen města, ale i celého okolí.

Obrázek 1: Historický vývoj území Chebska

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/Egerland.PNG>

Až zrušení chebské pevnosti v 19. století je vnímáno jako nástup doby, která je směřuje k hospodářskému pokroku. Samotné město se otevřelo světu a začalo se rozšiřovat. K tradičnímu odvětví chebského regionu zemědělství se připojují další nová odvětví a není to jen průmysl, ale i cestovní ruch. Zejména výstavba Františkových

Lázní, která započala již v roce 1791, přivádí do zdejší oblasti významné osobnosti české i evropské kultury (Johann Wolfgang Goethe a další) a přispívá tak k hospodářskému a společenskému rozvoji regionu (Boháč 2007).

V Chebu se křížilo pět obchodních cest. Dvě vedly východním směrem, a to přes Loket a Karlovy Vary na Prahu, a druhá jihovýchodním směrem na Plzeň. Zbývající tři spojovaly Cheb s německými městy. Jihozápadní cesta mířila do Řezna, západní do Norimberka a severozápadní přes Aš do Saska (Beran 2006). Významný vliv pro budoucí rozvoj měla samozřejmě železnice. Do Chebu byla přivedena již v roce 1865, kdy přijíždí do města první vlak a to z Waldsassenu. „Nádraží v Chebu tvoří mohutný komplex budov, které jsou samostatnou městskou částí. Věřme, že podnikatelské aktivity brzy zaplní prostor mezi městem a nádražními budovami“ (Chebská ročenka 1872, cit. v Boháč 2007, s. 17). Díky tomu, že byl Cheb důležitým železničním uzlem, vzkvétala i ostatní města a obce regionu, která byla na tratích směřujících z Chebu, jako například Plesná, Luby a Skalná, kde napojení na železniční síť pomohlo k rozvoji zejména průmyslové výroby. Františkovy Lázně naopak mohli těžit z lepší dopravní dostupnosti, a díky tomu rostl i počet jejich návštěvníků.

Chebsko, jako příhraniční oblast, bylo velmi zasaženo poválečným odsunem německého obyvatelstva (viz Tabulka 3). Tento akt byl velkou zkouškou pro ekonomiku celého regionu, protože drtivá většina průmyslníků byla německé národnosti. Tuto skutečnost lze doložit například na textilním průmyslu, kde mezi největší zaměstnavatele patřili C. B. Göldner v Libé či Johann Lehrmann a synové vlastníci závody v Plesné (Boháč a kol 1986).

Tabulka 3: Vývoj počtu obyvatel od roku 1921 do roku 1961 v obcích ORP Cheb

Obec	1921	1930	1950	1961
Dolní Žandov	2912	2979	1258	1102
Františkovy Lázně	5608	6497	3335	4752
Cheb	32735	37599	20178	22133
Křižovatka	864	944	401	327
Libá	2717	3008	943	788
Lipová	1816	1983	837	789
Luby	6262	6522	2515	2283
Milhostov	782	810	304	323
Milíkov	1530	1540	497	429
Nebanice	374	435	208	207
Nový Kostel	2916	3012	925	855
Odrava	700	787	373	299
Okrouhlá	457	442	205	282
Plesná	4416	5425	2126	1996
Pomezí nad Ohří	625	667	159	128
Poustka	542	552	148	115
Skalná	3384	3994	1847	2043
Třebeň	1285	1455	513	453
Tuřany	383	375	166	127
Velký Luh	407	539	170	184
Vojtanov	757	745	266	329

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005 I. díl

5.1 Zemědělství do roku 1989

Nejúrodnější místa v regionu se vždy nacházela na jihovýchodě v centrální části chebské pánve a podél břehů řeky Ohře. Nejvýznamnější změnou v dějinách zemědělského hospodaření u nás bylo znárodnění soukromých polností i hospodářských zvířat do Jednotných zemědělských družstev (JZD) a Státních statků po roce 1948.

Mezi první JZD založená na Chebsku patřily statky v Mostově, Horních Lomanech, Nebanicích a ve Velké Šitboři. V celém chebském okrese bylo až 85 JZD, ale po slučování a rušení v letech 1960-62 zůstalo 16 a v roce 1981 existovaly již jen 4 (Kol. pracovníků oborového podniku 1982).

Státní statky byly na Chebsku k roku 1949 v Chebu a ve Skalné. Ve zbývajících částech okresu se nacházely ještě státní statky Aš a Mariánské Lázně. Nakonec v roce 1972 dochází sloučením všech Státních statků n. p. v okrese (Aš, Dolní Žandov, Františkovy Lázně, Cheb, Mariánské Lázně, Nebanice, Skalná a Zádub) ke vzniku „Státní statky v Chebu, oborový podnik“ (Kol. pracovníků oborového podniku 1982).

Chovem drůbeže a prasat se zabýval Agrokombinát Cheb, s.p. Tato situace zůstala již neměnná až do pádu železné opony v roce 1989.

5.2 Rozvoj průmyslu na Chebsku do roku 1989

Industrializace je v celé Evropě spojena s průmyslovou revolucí, která samozřejmě proběhla i na našem území v 18. a 19. století. Jednalo se především o zakládání manufaktur, které nahradily cechy.

Při vzniku okresů se Cheb stal logicky okresním městem. Měla zde ovšem i sídlo Odchodní a živnostenská komora Rakouska – Uherska. Ta v Chebu zůstala i po vzniku první republiky.

Díky tomu bylo možné dohledat data o nárůstu manufaktur a průmyslových závodů. První údaje pochází z roku 1780 a udávají 8 závodů v chebské komoře. V roce 1930 již 178 závodů a v roce 1960 již pouze 29 závodů, jak je podrobněji vyjádřeno v tab. 3 (Mareš 1976).

Tabulka 4: Počet manufaktur a průmyslových závodů v Obchodní a živnostenské komoře Cheb

Rok	1780	1841	1902	1930	1960
Počet	8	24	75	178	29

Zdroj: Mareš 1976

Drastický úbytek průmyslových závodů je spojen s vývojem po druhé světové válce, který sebou přinesl mimo jiné i znárodnování (ještě před nástupem komunistického režimu byly znárodněny průmyslové podniky zpravidla nad 500 zaměstnanců) a například vytvoření velkých národních podniků. Tímto způsobem vznikl Národní podnik Továrny stávkového zboží se sídlem v Aši čili n. p. Tosta Aš, do která byla jako jedna ze sedmi menších továren včleněna i textilní firma J. Lehrmann se sídlem v Plesné (Boháč a kol 1986).

Rozvoj průmyslu ukazuje podíl obyvatelstva zaměstnaného v průmyslové výrobě, kdy v okrese Cheb (tehdejší okres téměř shodný s dnešním ORP Cheb) v roce 1869 bylo v průmyslu zaměstnáno 17,7% obyvatel a v roce 1930 činil tento podíl již 43,6% (Beran 2006).

5.2.1 Dobývání nerostných surovin

Těžba nerostného bohatství neprobíhala na Chebsku nijak intenzivně. Za zmínku však stojí těžba stavebního kamene u Libé, která v jisté míře přetrvala dodnes. Stejně jako dobývání sklářských a keramických jílu a písků ve Skalné nebo kaolinu ve Velkém Luhu. V 18. století měla větší význam i těžba mělce uložených rud u Svatého Kříže, byly zaznamenány i pokusy o těžbu hnědého uhlí poblíž Nového Kostela a Františkových Lázní, ale toto uhlí se ukázalo jako ne příliš kvalitní (Beran 2006).

5.2.2 Lehký průmysl

Zejména kvůli nedostatku nerostných surovin v regionu se Cheb a okolí orientoval převážně na lehký průmysl.

Výjimku tvořila strojírna a slévárna M. Fishera založena roku 1868. Továrna vyráběla zemědělské stroje: mlátičky, řezačky, šrotovníky a výrobky všeobecného strojírenství: motory, převodovky, výtahy či vrtačky (Beran 2006).

K nejdůležitějším složkám hospodářství patřilo lehké strojírenství. Zastoupeno bylo zejména v Chebu. Mezi nejvýznamnější továrny patřily:

Továrna Premier – Původně pobočka anglické anglické firmy Hilman, Herbert and Cooper na výrobu jízdních kol se na počátku 20. století stává největším výrobcem a dodavatelem jízdních kol v celém Rakousku – Uhersku. V roce 1921 je zahájena výroba motocyklů a tříkolek. V této době zaměstnávala továrna Premiér kolem 550 zaměstnanců. Specialitou podniku se stala výroba patentovaných pokladen značky Autocasch. Po druhé světové válce byla obnovena pouze výroba kol a dětských kočárků, aby v roce 1950 byla tato továrna zrušena a část provozoven začleněna do národního podniku Eska. Velká část továrních budov později sloužila městskému podniku Kovo Cheb (Boháč 2007).

Továrna Es – Ka – Byla založena roku 1911 ředitelem továrny Premier Ambrosem Swetlikem pod názvem Elite jako vlastní závod na výrobu jízdních kol. V letech 1911 a 1912 postavil v průmyslové zóně města jednu z největších továrních budov v Chebu. Rozvoj firmy vedl až k otevření pobočného montážního závodu v Rokycanech a postupně se firma Eska (firma Elite je v roce 1921 přejmenována podle jmen majitelů na Es – Ka – Werke) se svojí roční produkcí 100 000 jízdních kol stává největším

výrobce v Československu. V té době pracuje ve firmě cca 600 zaměstnanců. Továrna nevyrábí pouze kola a široký sortiment doplňků, ale také motorová kola a šicí stroje (Boháč 2007). Po roce 1945 a začleněním části továrny Premier vznikl národní podnik Eska a tak se Eska stala největší strojírenským podnikem chebského okresu. Výroba byla rozšířena jak v rámci Chebu do městské části Háje, tak i do Plesné, řízen byl i závod Favorit v Rokycanech. V této době národní podnik zaměstnával téměř 1 400 osob a jízdní kola byla vyvážena do 40 zemí celého světa.

K dalším podnikům zabývajících se lehkým strojírenstvím patřily v době socialismu Závod Cheb Sokolovských strojíren nebo Kovo Cheb, které se zabývalo především výrobou nízko a vysokozdvihných vozíků, žehlicích strojů, ocelových konstrukcí, stožárů a jeřábové dráhy (Beran 2007).

Důležitou součástí hospodářství na Chebsku byla textilní výroba, zejména firmy produkující výrobky z bavlny se uchytily v Chebu, Skalné a v Lubech. Významná přádelna bavlny byla vystavena na počátku 19. století ve Slapanech nedaleko Chebu, která jako jedna z prvních v oblasti začala využívat parní stroje. V Lubech a okolí se rozvíjela krajkářská výroba krušnohorského okruhu (Beran 2006). V Plesné se rozvíjela výroba textilního a stávkového zboží, zejména J. Lehrmann patřil mezi vůbec největší průmyslníky okresu v 19. století (Sýkora 2010).

Dřevozpracující průmysl sídlil v Plesné a v Lubech. Plesná byla dokonce výrobou kytar, mandolín a houslí známá i v zámoří (Sýkora 2010). V Lubech vzniklo centrum výroby hudebních nástrojů (Beran 2006). Výroba tam v určité míře zůstává zachována dodnes.

Keramická výroba byla soustředěna ve Skalné (v okolí stále probíhá těžba sklářských a keramických jílu a písků), Starém Hroznatově i v Chebu.

V Plesné existovala také významná koželužna Johanna Adama Geipela, k níž patřil ještě mlýn a pila, byla jednou z největších a nejmodernějších ve střední Evropě (Sýkora 2010). Menší koželužna byla také v Chebu.

Potravinářský průmysl byl zastoupen několika lihovary, mlýny či pivovary (Beran 2006). V samotném Chebu bylo na počátku 20. století úředně registrováno 11 pivovarů, avšak po první světové válce zůstaly v provozu pouze tři (Boháč 2007). Po roce 1945 existoval už jen původně První akciový pivovar, který byl znárodněn a přejmenován na Chebský pivovar n. p. Po slučování s dalšími pivovary vznikají Plzeňské pivovary, n.p. Plzeň, kterých byl součástí i pivovar v Chebu [11].

5.3 Sektor služeb do roku 1989

Důležitou součástí hospodářství na Chebsku je sektor služeb, který však hrál významnou roli již před rokem 1989. V okrese Cheb bylo zaměstnaných ve službách 52,5 % obyvatel. V té době okres Cheb jako jediný s Prahou překročil nadpoloviční většinu zaměstnaných v terciéru (Hambálek, 2012).

5.4 Situace v hospodářství po roce 1989

Transformace hospodářství po roce 1989 se pochopitelně citelně dotkla i chebského regionu. Změna vlastnických struktur, chybný podnikatelský záměr, opuštění vojenských objektů či zmenšující se podpora zemědělství ze strany státu, to byly důvody, které vedly ke vzniku budoucích brownfields.

Specifická je situace u brownfields po bývalých vojenských objektech. Komplikací pro regeneraci těchto objektů je, že často zůstaly ve vlastnictví ministerstva obrany či vnitra nebo byly obce nuceny zavázat se smlouvou, že prostory nebudou využívány v komerční oblasti zpravidla na 10 let po převzetí objektů do správy. Jedná se o bývalá kasárna v Chebu, o budovy pohraniční stráže v Pomezí nad Ohří, Libě, Lipové a vojenskou střelnici v Dolním Žandově.

5.4.1 Zemědělství po roce 1989 a návaznost na brownfields

Složité změny po pádu komunistického režimu v rámci zemědělství se dotkly celé republiky a ani Chebsko nebylo výjimkou. Zemědělství již není takovou měrou podporováno a pozvolna se vrací do soukromého vlastnictví. Ze Státních statků v Chebu, o. p. vzniklo několik zemědělských družstev a podniků zabývajících se zemědělskou výrobou.

Příkladem úspěšné transformace je firma Agrona, a. s., která vznikla z původního Agrokombinátu Cheb, ze kterého se v roce 1991 stal nový státní podnik Zemědělské zásobování a nákup Cheb. V privatizačním procesu se společnost transformovala na akciovou společnost a dostala současný název Agrona [12]. Důležitým zemědělským podnikem je také MAVEX Cheb, spol. s r.o. a dodnes fungující zemědělské družstvo se nachází v obci Křižovatka.

Velké množství zemědělských objektů v regionu zůstalo opuštěno a chátrá. Právě tyto objekty jsou vedeny v práci jako zemědělské brownfields. Při terénním šetření a prohledávání databází byly brownfields tohoto typu zjištěny v obcích Plesná, Velký Luh, Nový Kostel, Skalná, Třebeň, Milhostov, Libá, Dolní Žandov a Cheb. Jedná se převážně o bývalé statky, kravíny a vepřiny.

5.4.2 Průmysl po roce 1989 a návaznost na brownfields

Ani v rámci průmyslu nebyl privatizační proces na Chebsku příliš úspěšný. Jedním z mála podniků, který dokázal překonat změnu vlastnických struktur a přechod do soukromého vlastnictví, je pekárenská společnost Tritia s. r. o. Cheb.

Naopak příkladem neúspěšné privatizace z potravinářského průmyslu je chebský pivovar Starovar. Ten byl součástí podniku Plzeňské pivovary, n.p. Plzeň, které byly po roce 1989 transformovány v Plzeňské pivovary a.s. Možná právě na to, že byl součástí Plzeňských pivovarů, chebský pivovar doplatil a na počátku roku 1995 byla jeho činnost ukončena [13]. Brownfields, ale tvoří jiný pivovar na území města Chebu. Před druhou světovou válkou nesl název Spröten, ale později jeho budovy sloužily jako strojní a traktorová stanice.

Brownfields jejichž původní využití bylo v potravinářském průmyslu, nalezneme na území ORP ještě několik. Jedná se o bývalou stáčírnu minerálních vod ve Františkových Lázních, první supermarket v Chebu Coop, obchodní středisko na sídlišti Skalka v Chebu nebo kdysi významný Chebský masokombinát, jehož budovy jsou dnes již z části zdemolovány.

Krach textilky Tosta Aš zasáhl zejména sousední ORP Aš, ale i na území ORP Cheb jsou viditelné důsledky na odloučených závodech. Brownfields po uzavření Tosty zůstal v Libé, kde byla původně pobočka textilky C. B. Göldner, později přádelna právě Tosty.

Další brownfields se nachází v centru Plesné. V budově bývalé textilky J. Lehrmanna později sídlila výrobní Tosta Plesná, která byla po roce 1989 přetransformována v akciovou společnost Teko Plesná, která vyráběla textilní zboží až do jejího zániku v 90. letech (Sýkora 2010).

Přádelnu s barevnou v Libockém Dole nedaleko Lubů původně patřící firmě Päsold následně spadající pod Tostu lze také považovat za brownfields, jelikož v současné době se využívá jen část areálu jako sklad.

Textilní výroba existovala také ve Vojtanově, ale ta byla utlumena ještě dříve než ostatní, již v dobách hlubokého socialismu, a to zejména kvůli blízkosti státní hranice. Ve Vojtanově byly před nástupem komunistické strany k moci dvě textilky. Do dnešní doby se jako brownfields zachovala jedna z nich.

Za pádem jednoho z nejslavnějších podniků chebského regionu Esky stála nejspíše managerská chyba, konkrétně neschopnost vedení přeorientovat se na výrobu moderních horských a trekingových kol (Totušek, 2009). Ani v Esce nebyla privatizace úspěšná. V roce 1990 proběhla přeměna na akciovou společnost. Postupně však docházelo k utlumení výroby, po kterém následovalo rozprodání zařízení. Eska a.s. vyráběla kola ještě do roku 1998 a poté celá výroba zanikla (Beran 2007). Poslední odkaz slavné Esky zmizel v roce 2006, kdy byla provedena demolice bývalých továrních budov. Dnes je na území Chebu bývalý areál Esky využíván jen částečně. V Plesné, kde se nacházela v budově Braun výrobní součástek pro kola Eska, zůstal pouze nevyužívaný objekt.

Brownfields po strojírenské výrobě se nachází v Chebu v areálu bývalé továrny Kovo. Jedná se o rozsáhlý komplex hal a administrativních budov na okraji Chebu, který je využíván jen z části.

5.4.3 Sektor služeb po roce 1989 a návaznost na brownfields

I v současnosti patří sektor služeb na Chebsku mezi nejdůležitější a zaměstnává 54,3 % obyvatel (ČSÚ). Je to způsobeno zejména přítomností lázeňství. Avšak i ze sektoru služeb existuje několik brownfields, ať už se jedná o nevyužívané lázeňské domy ve Františkových Lázních, bývalý pionýrský tábor v Dolním Žandově nebo bývalý klášter Milosrdných sester s kostelem Povýšení svatého Kříže v Chebu.

6 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ

V kapitole jsou zaznamenány odpovědi zástupců jednotlivých obcí a měst na otázky pořízené při řízeném rozhovoru.

Otázky byly kladeny následovně:

- 1) Nachází se v katastrálním území obce lokalita, která by mohla být považována za brownfields?
- 2) Pokud ano, znáte historii objektu, k čemu sloužil, popř. k čemu slouží dnes?
- 3) Je objekt v soukromém či obecním vlastnictví?
- 4) Jaké jsou s objektem plány do budoucna?

Dolní Žandov, starostka obce:

- 1) Ano, v katastrálním území Dolního Žandova se nacházejí tři objekty, které lze považovat za brownfields. Jedná se o chatový kemp, vojenskou střelnici a část statku.
- 2) Chatový kemp sloužil v minulosti jako pionýrský tábor, vojenská střelnice byla využívána pro cvičení vojska a lidových milicí a statek pro ustájení hospodářských zvířat.
- 3) Chatový kemp a střelnice jsou v soukromém vlastnictví. Stejně tak i polovina statku, druhá polovina spadá do majetku obce.
- 4) U objektů v soukromém vlastnictví nejsou další záměry známy. Obec by polovinu statku ráda prodala.

Františkovy Lázně, pracovnice městského úřadu:

- 1) Na území města Františkovy Lázně je několik brownfields.
- 2) Jedná se o bývalou stáčírnu minerálních vod, lázeňský dům Slovan či Dětskou léčebnu.
- 3) Všechny objekty jsou v soukromém vlastnictví.
- 4) Co s nimi majitelé plánují, není známo.

Křižovatka, starosta obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Libá, starostka obce:

- 1) Ano, v obci se nacházejí zchátralé objekty.
- 2) Jedná se o součást tehdejších státních statků, budovy roty pohraniční stráže a textilku C. B. Göldner, později pobočka ašské Tosty.
- 3) Objekty po zemědělské a průmyslové činnosti jsou v majetku obce. Budovy roty pohraniční stráže jsou v soukromém vlastnictví
- 4) Jak bývalá textilka, tak kravíny jsou určeny k demolici. Plány majitele budov pohraniční stráže jsou neznámé.

Lipová, starosta obce:

- 1) Ano, nachází se.
- 2) Objekt byl využíván rotou pohraniční stráže
- 3) Brownfields je majetkem Policie ČR
- 4) Budoucnost objektu je neznámá

Luby, starosta města:

- 1) V Lubech, přesněji v Libockém Dole, se taková stavba nachází.
- 2) Původně se jednalo o přádelnu původních německých podnikatelů, po jejich odsunu spadal areál pod vedení Tosty Aš. Nyní je jen minimálně využíván jako sklad.
- 3) Areál je v soukromém vlastnictví
- 4) Žádné větší investice zřejmě nejsou v plánu, ale v blízké budoucnosti nehrozí ani demolice.

Milhostov, starosta obce:

- 1) Ano, část bývalého státního statku.
- 2) Statek sloužil k ustájení hospodářských zvířat.
- 3) Nyní je v soukromém vlastnictví investora z Německa
- 4) Plánovaná oprava budov se prozatím neděje.

Milíkov, starosta obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Nebanice, starostka obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Nový Kostel, starosta obce:

- 1) V Novém Kostele jsou nevyužívané objekty po zemědělské výrobě.
- 2) Původní určení objektů bylo ustájení hospodářských zvířat a silážní jáma.
- 3) Objekt je v soukromém vlastnictví
- 4) Plány do budoucnosti nejsou známy

Odrava, starostka obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Okrouhlá, starosta obce

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Plesná, pracovnice městského úřadu

- 1) Ano, brownfields je v Plesné bohužel několik.
- 2) Jsou tu nevyužívané objekty po čtených textilkách, které zde zakládali ještě němečtí průmyslníci. V těchto areálech později fungovala další průmyslová výroba, ať už se jednalo o provozovnu Tosty Aš, později Teko Plesná, či odloučený závod Esky Cheb. Budovy bývalé koželuzny přešly pod správu drůbežárny. Dalším objektem je nevyužívaná administrativní budova drůbežárny.
- 3) Všechny budovy jsou v soukromém vlastnictví.
- 4) Objekt Tosty (Teko) v centru Plesné je částečně využíván, ale i tak je to zřejmě největší a nejviditelnější problém obce. Plány na rekonstrukci komplikuje velikost areálu i poloha Plesné. Koželuzna a administrativní budova jsou udržovány drůbežárnou Mavex, která je vlastní. Záměry majitele s budovou Esky nejsou známy.

Pomezí nad Ohří, starostka obce:

- 1) V příhraniční obci Pomezí nad Ohří se nachází dva objekty typu brownfields.
- 2) Jedná se o budovy roty pohraniční stráže a o novější objekt celnice, vystavěný v 90. letech.
- 3) Oba objekty jsou v soukromém vlastnictví.

- 4) Záměry s budovami sloužící kdysi pohraniční strážci jsou neznámé a objekt celnice by měl v budoucnu sloužit ke komerčnímu využití.

Poustka, starosta obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Skalná, pracovník městského úřadu:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Pozn.: V databázi investičních objektů v Karlovarském kraji byl nalezen statek, u kterého bylo uvedeno, že se jedná o brownfields, ale po diskuzi se zástupce města Skalná bylo zjištěno, že zmíněný objekt je již využíván.

Třebeň, starostka obce

- 1) Ano, nachází. V obci jsou dva objekty brownfields.
- 2) Jedná se zemědělské objekty, vepřín a statek i se zázemím.
- 3) Oba objekty jsou ve vlastnictví firmy Mavex.
- 4) Firma mavex objekty prozatím udržuje, další plán nejsou známy.

Tuřany, starosta obce:

- 1) V obci neexistují objekty typu brownfields.

Velký Luh, starostka obce:

- 1) Ano, v obci je nevyužívaný statek.
- 2) Areál byl využíván převážně pro ustájení skotu. Malá část je využívána i nyní a to jako sklad uhlí.
- 3) Majitelem areálu je udáván Pozemkový fond České republiky.
- 4) Plány do budoucna nejsou známy.

Vojtanov, starosta obce

- 1) V obci Vojtanov se nachází objekt nevyužívané textilky.
- 2) Objekt chátrá již několik desítek let.
- 3) Vlastnictví je soukromé
- 4) Plány majitele co s objektem bude, nejsou známy.

Cheb, pracovník městského úřadu:

- 1) Ano, ve městě Cheb se nachází několik objektů typu brownfields
- 2) Původní určení dnešních brownfields je rozmanité. V Chebu se nachází budovy či plochy po průmyslové výrobě, jako jsou bývalá Eska, Kovo. Objekty spojené s potravinářstvím jsou bývalý Chebský masokombinát, pivovar a mezi „novější“ brownfields patří dva bývalé supermarkety. Své zastoupení má i sektor zemědělství, po kterém zůstal statek. Po armádě osířel rozsáhlý komplex kasáren a opuštěn je i klášter s přilehlými pozemky.
- 3) Všechny objekty, až na kasárna, která připadla městu teprve nedávno, jsou v soukromém vlastnictví.
- 4) **Eska** – areál je částečně již využíván (sběrný dvůr), v dolní části měl být vystaven obchodní dům, ale z těchto plánů sešlo.

Kovo – i zde je část objektu využívána (pila), město upřednostňuje další využívání v průmyslové činnosti.

Masokombinát – většina budov byla zdemolována, konkrétní záměry do budoucna prozatím nejsou.

Supermarkety – s jedním z dvojice nejsou žádné plány a ve druhém, který se nachází na sídlišti Skalka, by město rádo obnovilo fungující obchod s potravinami, protože na sídlišti zoufale chybí.

Pivovar – město se snaží objekt vykoupit.

Statek – nachází se v části Střížov a je soukromým vlastníkem využíván jako hřiště na paintball.

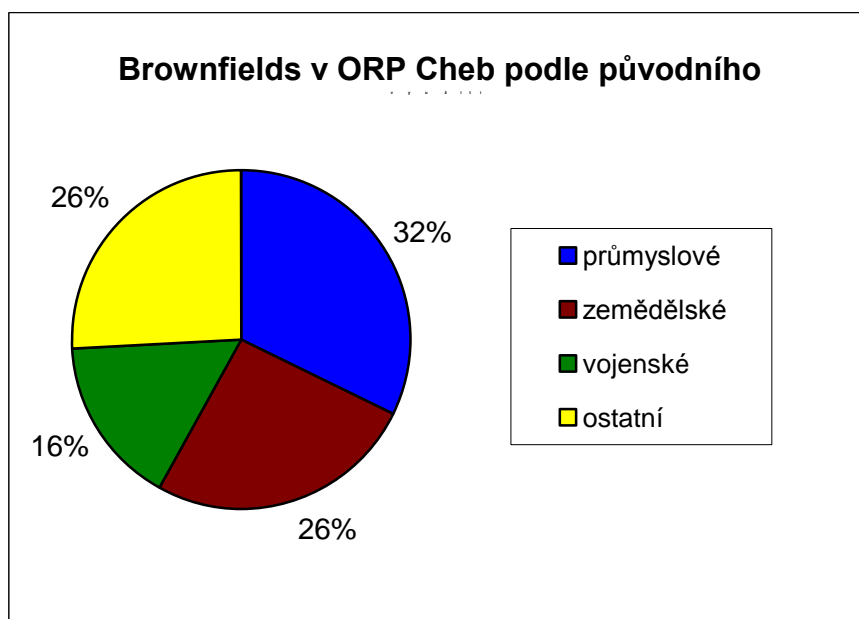
Kasárna – S bývalými kasárenami má město asi největší plány. Objekt se nachází přímo v zastavěném území města. V roce 2012 byla vypsaná architektonická soutěž na využití kasáren. S největší pravděpodobností by na tomto místě měla vzniknout nová obytná zóna.

Klášter – areál je v soukromém vlastnictví, město se snaží situaci řešit.

7 BROWNFIELDS V ORP CHEB

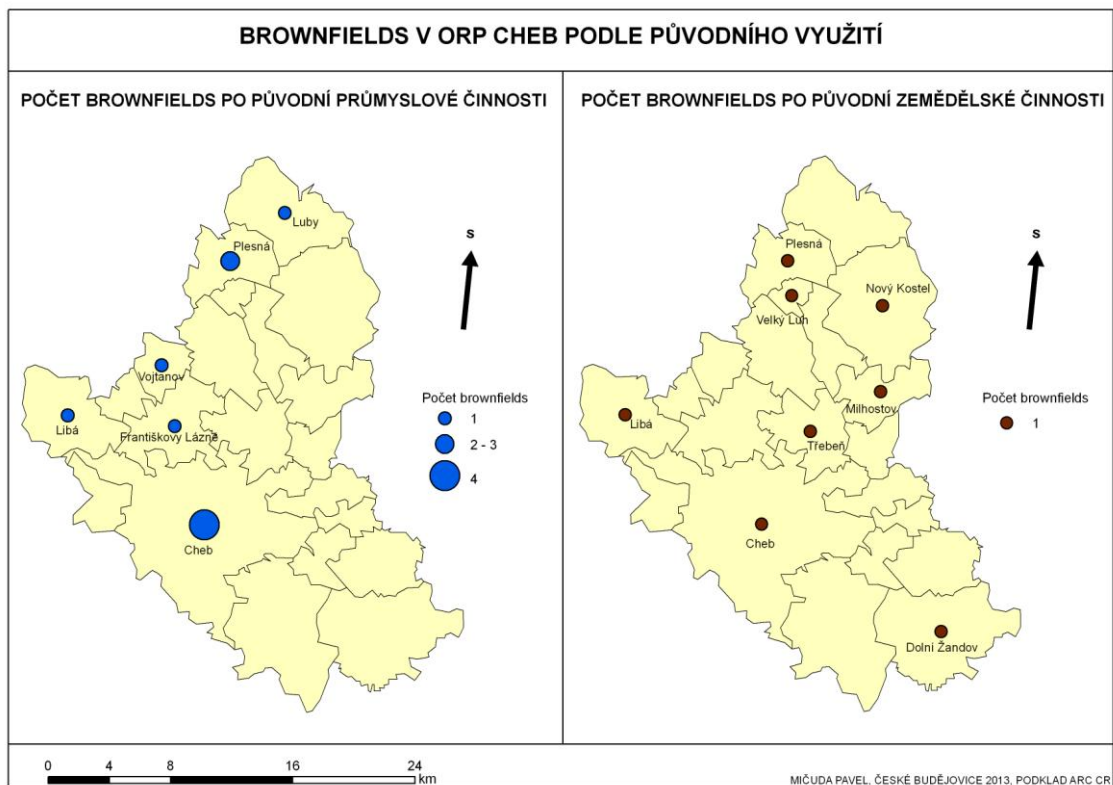
Celkově bylo na Chebsku nalezeno 31 brownfields. Z nichž pouze bývalý areál textilní výroby v Libocké Dole (zaniklá obec nedaleko města Luby) byl zaznamenán v Národní databázi brownfieldů. Další tři objekty byly nalezeny v Databázi investičních objektů v kraji, konkrétně se jednalo o bývalý pionýrský tábor a vojenskou střelnici v Dolním Žandově a textilku TEKO v Plesné. Dalších 27 objektů bylo zjištěno při terénním šetření. V sedmi obcích a jediném městě se nenachází žádné nevyužívané objekty. Konkrétně se jedná o obce Křížovatka, Milíkov, Nebanice, Odrava, Okrouhlá, Poustka, a Tuřany a o město Skalná. Téměř třetina všech brownfields se nachází v centru regionu, v Chebu. Přesněji se jedná o čtyři průmyslové objekty, jeden zemědělský, jeden vojenský a tři spadající do kategorie ostatní bráno podle původního využití. Podíl jednotlivých skupin zobrazuje Graf 2 a prostorové rozmístění brownfields podle původního využití v ORP Cheb je zakresleno v Mapě 5 a v Mapě 6.

Graf 2: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití

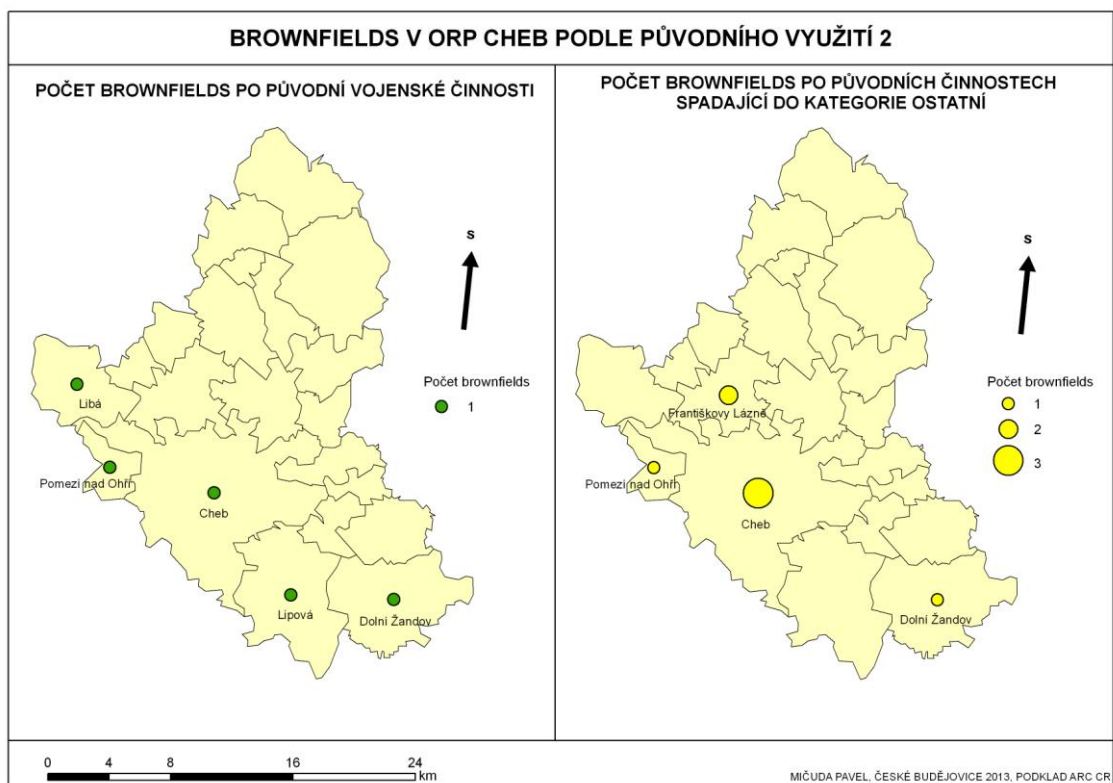

Vlastní zpracování, zdroj: vlastní šetření, Databáze investičních objektů v kraji, Národní databáze brownfieldů

Mapa 5: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití

Mapa 6: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití 2

7.1 Kasárna, Cheb

Stavba kasáren před Mostní bránou byla na Zlatém vrchu dokončena roku 1914 (Boháč 2007). Armádě tento komplex na okraji města sloužil ještě po pádu komunistického režimu. Nicméně pod správu Chebu objekt bezplatně převedla až smlouva mezi městem a ministerstvem obrany. Smlouva ovšem obsahovala blokační klauzuli, která po dobu deseti let zakazovala jakékoli komerční využití areálu. Podle ministerstva obrany měl objekt sloužit veřejnému zájmu. Avšak ani jedno z navrhovaných řešení (hospic, romská klubovna či česko-německá policejní akademie při ministerstvu vnitra) se nepovedlo uskutečnit. Město několikrát žádalo o vyjmutí blokační klauzule, ale vždy marně. Část areálu je zatím stále využívána Diecézní charitou Plzeň, která zde provozuje útočiště pro osoby bez domova [14].

Obrázek 2: Kasárna, Cheb 1914

Zdroj: Boháč 2007

Obrázek 3: Kasárna, Cheb 2013

Zdroj: Vlastní foto

Po vypršení smlouvy v roce 2012 je celý areál v havarijním stavu a demolice je bohužel nevyhnutelná. Využití atraktivní desetihektarové plochy areálu vidí město ve výstavbě rodinných a bytových domů. S řešením tohoto problému by měla pomoci vypsaná architektonická soutěž, která vychází z připravovaného územního plánu. Město očekává, že o bydlení v této lokalitě bude zájem, protože se nachází v blízkosti přírody i relaxační zóny, nedaleko jsou nákupní střediska a v neposlední řadě je výhodná i poloha na jižním svahu [15]. Problémem by mohly být finance, a tak se město pokusí najít strategického partnera, který by pomohl financovat jak demolici objektů, tak i vybudování příjezdové komunikace, inženýrských sítí i výstavbu rodinných a bytových domů [16].

7.2 Klášter Milosrdných sester s kostelem Povýšení svatého Kříže, Cheb

Klášter Milosrdných sester s kostelem Povýšení svatého Kříže patří mezi mladší budovy tohoto typu a svou původní funkci jen krátký čas. Rozsáhlý areál byl vystaven na počátku 30. let 20. století pro kongregaci milosrdných sester sv. Kříže, která poskytovala zdravotní a sociální služby. Po druhé světové válce klášter sloužil jako tábor pro Němce určené k odsunu. Sestry vytrvaly v klášteře do října roku 1950, aby je až do roku 1990 nahradili příslušníci pohraniční stráže. Samotný kostel sloužil jako tělocvična a veškeré vybavení bylo zničeno [17]. V roce 1990 armáda klášter opustila a stát navrátil již dosti chátrající areál řádu Milosrdných sester. Ten jej vzápětí kvůli nedostatku financí na opravy prodal [18]. V 90. letech byla část kláštera využívána pro potřeby chebské ekonomické fakulty jako kolej [19].

**Obrázek 4: Klášter Cheb
před rokem 1945**

Zdroj:

<http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/cheb-kostel-nalezeni-sv-krize/>

**Obrázek 5: Klášter, Cheb
rok 2013**

Zdroj: Vlastní foto

V současné době vlastní objekt společnost Beta Games. Jejimi vlastníky jsou turečtí občané s trvalým bydlištěm v Istanbulu, což značně komplikuje situaci městu, které by situaci s chátrajícím klášterem chtělo řešit. Původním záměrem vlastníků bylo v komplexu vybudovat kasino, pak plány změnili na bytový areál [20]. Jiné zdroje hovoří o domovu pro penzisty, ale ani jeden z návrhů se prozatím neuskutečnil [21]. Podle posudku jsou v havarijním stavu krovy a také stropy pod nimi. Odhad nákladů na

rekonstrukci před několika lety překračoval 100 milionů korun. K tomu je nutno přičíst, že klášter není zapsán mezi kulturní památky, protože je poměrně nový, což snižuje šanci na státní či evropské dotace. Zřejmě i proto areál dál chátrá [22].

7.3 Státní statky v Chebu, oborový podnik, Cheb – Střížov

Areál ve Střížově nedaleko Chebu byl vystaven ve druhé polovině 70. let 20. století, jako farma pro plánovaný počet 590 dojníc. Farma byla součástí Státních statků v Chebu, o. p. (Kol. pracovníků oborového podniku 1982). V 90. letech již nebyl areál využíván a začal chátrat.

V současnosti je komplex v soukromém vlastnictví a využíván je jen sporadicky, a to jako hřiště pro paintball.

Obrázek 6: Státní statek, Střížov 1977

Zdroj: Kol. pracovníků oborového podniku 1982

Obrázek 7: Státní statek, Střížov 2013

Zdroj: Vlastní foto

7.4 Johann Lehrmann a synové, Plesná

Firma Johann Lehrmann a synové vznikla v roce 1907, avšak ona sama se dovolávala roku 1816. V tomto roce totiž založil Johann Christian Lehrmann v Plesné punčochářskou dílnu, čímž položil tak základy budoucí firmy Johann Lehrmann a synové. Již ve 30. letech 20. století společnost Johann Lehrmann a synové zaměstnávala kolem 800 pracovníků ve své továrně na stávkové zboží v centru Plesné [23]. Za druhé světové války byla výroba přeorientována na válečné účely, takže se

vyráběly například výstroje pro letce (Sýkora 2010). V roce 1946 dochází k založení národního podniku Továrny stávkového zboží se sídlem Aši, do kterého bylo začleněno 7 textilních firem. Tento akt se týkal právě i továren firmy Johann Lehrmana a synové v Plesné. Pouhou kosmetickou úpravou byla změna názvu na TOSTA, továrny stávkového zboží, národní podnik (Boháč a kol 1986). Po roce 1948 byl tedy v bývalé továrně firmy Johann Lehrman a synové závod nesoucí jméno Tosta Plesná. Po roce 1989 byla společnost transformována v akciovou společnost Teko Plesná (Sýkora 2010). Avšak i Teko Plesná stihl stejný osud jako většinu firem z oblasti textilního průmyslu u nás, krach způsobený zejména dovozem levného textilu z Asie.

Obrázek 8: J. Lehrmann, Plesná počátek 20. století

Zdroj: Sýkora 2010

Obrázek 9: J. Lehrmann, Plesná rok 2013

Zdroj: Vlastní foto

Poté co společnost Teko Plesná ukončila svou činnost, byla továrna opuštěna a chátrala. Tento proces zcela nezastavila ani společnost, která provozuje v části objektu papírenskou výrobu. Nutno poznamenat, že v Plesné, kde sídlilo na dvě desítky firem z oblasti textilního průmyslu, není v současné době ani jediná (Sýkora 2010).

8 REVITALIZOVANÉ OBJEKTY V ORP CHEB

Znovu využít objekty, které už nějaký čas upadají, je problém mnoha obcí. Některé s ním bojují lépe, jiné hůře. Existuje však velké množství problémů. Ne vždy mají obce dostatek finančních prostředků na opravy a správu objektů nebo na jejich demolici. Další překážkou může být, že se objekt nachází v soukromém vlastnictví. Majitelé buď nemají dostatek financí na údržbu areálů nebo prostě nechtějí své prostředky vkládat do budov ve špatném stavu. V takovém případě nemá obec mnoho možností, jak nastalou situaci řešit.

Problém se soukromým majitelem trápí například obec Milhostov. Německý investor při koupi statku přislíbil jeho opravu a obnovení zemědělské činnosti. Ani jedno se však neděje, a to od prodeje nemovitosti uběhlo několik let.

Za specifický problém regionu lze považovat poválečný odsun německého obyvatelstva i v souvislosti s brownfields. Na Chebsku bylo mnoho průmyslníků německé národnosti a jejich odsunem došlo k přetrhání obchodních vazeb směrem na západ, což bylo ještě umocněno následným uzavřením státních hranic. Tento problém lze demonstrovat na příkladu Plesné, kde zůstalo několik původně německých továren, které jsou nyní bez využití.

8.1 Obchodní centra, Cheb

Na místech brownfields v České republice častokrát vznikají obchodní zóny či obchodní centra. Názor, že je lepší postavit cokoliv, co bude plnit alespoň nějakou funkci, než nechat ladem polorozpadlé objekty, se nevyhnul ani Chebu. Důkazem mohou být dvě obchodní centra, a to OC Pivovar a OC Dragoun. Obě vznikla na místech historických objektů, ale i u nich můžeme najít určité rozdíly. Zatímco areál kasáren (později tržnice Dragoun) byl celý srovnán se zemí a nahrazen nově vystavěným OC Dragoun, v OC Pivovar byla opravena alespoň část budov, která ale v celém areálu plní jen okrajovou funkci.

8.1.1 OC Pivovar, Cheb

V roce 1872 byl v Chebu nedaleko nádraží založen První akciový pivovar. Přes finanční problémy ihned po vzniku, i přes bombardování za druhé světové války, kdy bylo zničeno asi 75 % celého areálu, zůstal pivovar dál v provozu. 30. října 1947 byl pivovar znárodněn, a tak vzniká Chebský pivovar n. p. Počátkem 70. let přichází dostavba

a rekonstrukce provozu. Pivo se v Chebu vařilo i přes změny vlastnictví (znárodnění, privatizace) až do roku 1995. V tomto roce Plzeňský Prazdroj a. s., jehož byl chebský pivovar součástí, odůvodnil uzavření provozu v Chebu nejnižší produktivitou výroby ze všech jeho závodů [24].

Na nové využití komplex čekal do roku 1998, kdy byl nejdříve postaven hypermarket, a to na ploše patřící k pivovaru. O rok později byla dokončena rekonstrukce původních budov pivovaru, které jsou využívány menšími obchodníky [25].

I přes skutečnost, že na místě pivovaru vznikla jen čistě odchodní zóna, pozitivum lze spatřit v zachování a rekonstrukci původních budov. Ty jsou totiž to jediné co ve městě, ve kterém existovalo až 11 pivovarů, zůstalo z pivovarnické historie (nejen OC Pivovar viz Papírna níže).

Obrázek 10: Pivovar, Cheb rok 1872

Zdroj: Boháč 2007

Obrázek 11: OC Pivovar, Cheb rok 2013

*Zdroj: Autor: Jiří Pertlík, srpen 2012
http://www.pivovary.info/gallery.php?modul=gallery&akce=obrazek_ukaz&obrazek_id=9433*

8.1.2 OC Dragoun, Cheb

Areál sloužil jako kasárna více než sto let, konkrétně od roku 1880 do roku 1990. Po odchodu armády byl areál několik let nevyužíván. Až v roce 1993 se areál opět otevřel, ale jako vietnamská tržnice, která se později stala největší svého druhu ve střední Evropě. Definitivní konec trhovců v kasárnách nepřišel ani po demolici původního areálu. Tržnice tak v menším rozsahu a v nově vystavěných zděných budovách existuje dodnes.

Historické budovy kasáren byly srovnány se zemí v roce 2007. Jejich demolice byla zahájena v lednu a ještě v prosinci téhož roku byla otevřena první část obchodního centra. Celý komplex tvoří tři části. První, a také nejdříve otevřenou, je část s hypermarketem včetně obchodní galerie a patrových garáží. Druhý díl areálu tvoří Dragoun II – obchodně společenská čtvrť, ve které podnikají především obyvatelé vietnamské národnosti. Poslední otevřenou částí byl hobbymarket v roce 2008 [26].

Demolici kasáren z dob Rakouska – Uherska přišel Cheb o jeden z nejrozsáhlejších objektů ve městě, ale také o kus své historie. Kritické hlasy na demolici se objevovaly téměř okamžitě po té, co byly nastíněny plány na výstavbu nového areálu. Radní argumentovali tím, že pro rekonstrukci a vznik například nových bytů či kulturního centra by se v městě velikosti Chebu nenašel investor [27].

Obrázek 12: Tržnice Dragoun, Cheb rok 2006

Zdroj:

http://www.cpufilm.cz/new/www/img/trznice/Cheb_Dragoun_02.jpg

Obrázek 13: OC Dragoun, Cheb rok 2013

Zdroj: Vlastní foto

8.2 Papírna, Cheb

Historie objektu, který se nachází nedaleko od náměstí, sahá až do roku 1630, kdy zde sídlil První měšťanský pivovar bratří Schmidtů. V roce 1911 byl komplex zmodernizován. V roce 1946 přešel pivovar pod národní správu a jeho provoz byl ukončen. Další využití areálu bylo rozličné. Po druhé světové válce byla v areálu strojní traktorová stanice, poté sklad ovoce a zeleniny a na dlouhou dobu posledním využitím byl velkoobchod s potravinami [28].

Pozitivem je, že objekt bývalého pivovaru unikl demolici. Do jeho rekonstrukce se pustil soukromý investor, chebská firma Unipap plus. Do areálu společnost přesune svou prodejnu kancelářských potřeb, kancelářského nábytku a papírnictví. Dalším využitím bude spočívat ve stálé expozici o historii papírnictví na Chebsku, výtvarném ateliéru, kavárně či galerii. V neposlední řadě se zde bude nacházet i penzion, jehož pokoje by měly mít historický ráz [29].

Rekonstrukci lze hodnotit jako úspěšnou, jelikož budova v centru zůstala zachována ve své původní architektonické podobě, která dobře zapadá do historického jádra města. V sklepních prostorech se nachází zbytky barokního opevnění města, o které by Cheb přišel, kdyby následovala například demolice a výstavba nového komplexu.

Obrázek 14: Sklad zeleniny, Cheb rok 2009

Zdroj:

http://www.pivovary.info/gallery.php?modul=gallery&akce=obrazek_ukaz&obrazek_id=3978

Obrázek 15: Papírna, Cheb rok 2013

Zdroj: Vlastní foto

8.3 Relax centrum na Svatém Kříži, Cheb

Mezi nejobtížněji revitalizované objekty patří bývalé zemědělské areály, a to hned z několika důvodů. Nejčastěji se nacházejí mimo zastavěná území, mnoho z nich je v dezolátním stavu a navíc s sebou často nesou riziko kontaminace.

Ukázkou nového využití zemědělského objektu, v tomto případě bývalého vepřína, je Relax centrum na Svatém Kříži v Chebu. Svatý Kříž je část města v těsné blízkosti státní hranice, kde se koncentruje výherní zábavní průmysl a kde se nachází početná vietnamská komunita i typická tržnice.

Vepřín byl vystaven ve druhé polovině 20. století jako součást rozsáhlého zemědělského komplexu Státních statků Cheb o.p., jehož zbývající části byly ještě v nedávné době využívány. Po roce 2000 zakoupil objekt vietnamský investor a nedlouho poté otevřel Relax centrum na Svatém Kříži, které nabízí thajské masáže, bowling, restauraci a také kasino.

Zřejmě nelze tvrdit, že Relax centrum na Svatém Kříži může sloužit jako vzorový příklad revitalizace brownfields, a to zejména kvůli kasinu. Areál je nicméně hojně navštěvován i díky bowlingovým drahám. Nejpočetnější klientelu tvoří němečtí návštěvníci a z pohledu majitele se určitě jednalo o výhodnou investici, což dokazuje skutečnost, že zde úspěšně podniká více jak 10 let.

Obrázek 16: Relax centrum na Svatém Kříži, Cheb rok 2013

Zdroj: Vlastní foto

9 ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapování území ORP Cheb za účelem nalezení objektů brownfields. Tento cíl byl splněn zejména díky terénnímu šetření, které proběhlo ve všech obcích v řešeném území v roce 2013 a bylo tak objeveno 27 objektů. V Národní databázi brownfieldů byla zaznamenána pouze jedna lokalita typu brownfields a v Databázi investičních objektů v kraji byly nalezeny tři objekty. Tato skutečnost jen potvrdila nutnost terénního šetření. Data, která z něj pocházejí lze považovat za nejaktuálnější a nejpřesnější informace o stavu brownfields v ORP Cheb. Ani tak nelze vyloučit, že některé objekty chybí. To může být způsobeno tím, že byly přehlédnuty nebo o nich na obecních a městských úřadech nebyly podány informace.

Dalším cílem práce bylo rozdělení lokalit brownfields podle typologie, která bude nejvíce vyhovovat řešenému území. Po terénní šetření a zmapování všech objektů byla vybrána typologie podle původního využití a pro potřeby práce byla rozdělena do čtyř kategorií: průmyslové objekty, zemědělské objekty, vojenské areály a ostatní. Do kategorie „ostatní“ byly zařazeny například církevní stavby nebo objekty, které původně sloužily rekreačním účelům.

Třetím cílem bylo vyhledat na území ORP Cheb příklady revitalizovaných objektů. Tento cíl se podařilo splnit, jak dokládají konkrétní příklady v kapitole Revitalizované objekty v ORP Cheb. Všechny vymezené cíle mohou být považovány za splněné.

Hypotéza, že převážná část brownfields bude koncentrována v centru regionu, ve městě Cheb, byla potvrzena. V centru regionu se nachází celkem 9 lokalit typu brownfields, přičemž se v Chebu vyskytuje alespoň jeden zástupce ze všech typů brownfields rozdělených podle vzniku, což nelze tvrdit u žádné jiné obce v ORP Cheb. Je však možné, že některé další objekty mohly být přehlédnuty, a tak v práci chybí.

Hypotéza, která předpokládala, že největší zastoupení v ORP Cheb budou mít brownfields po zemědělské činnosti, byla zamítnuta. Největší zastoupení mají totiž bývalé průmyslové areály. Celkem se jedná o 10 objektů, procentuálně vyjádřeno o 32 %. Zatímco brownfields po zemědělské činnosti 8, což činí 26 %. Stejný podíl mají i ostatní objekty a nejméně je vojenských areálů, kterých je pouze 5, tedy 16 %.

Poslední hypotéza, že většina brownfields v ORP Cheb bude v soukromém vlastnictví, byla potvrzena. Celkem bylo v ORP Cheb zjištěno 31 objektů brownfields, z nichž je 26 v soukromém vlastnictví.

Chebský region byl historicky spjat zejména s lehkým průmyslem, lehkým strojírenstvím a zemědělstvím. To dokazují i brownfields, které se dnes na území ORP Cheb nacházejí. Bývalé zemědělské areály jsou spojeny převážně se Státními statky Cheb, o. p., objekty využívány lehkým strojírenstvím a lehkým se nacházejí převážně v Chebu. Ze sousedního ašského regionu je patrný i vliv textilního průmyslu, který se projevuje zejména v obcích hraničících s dnešním ORP Aš jako jsou Vojtanov, Libá a nebo Plesná, která sice není v současnosti přímým sousedním městem ORP Aš, ale historicky byla s Aší velmi spjata. Po původních německých průmyslnících převzala textilní výrobu Tosta Aš, n. p. Z většiny těchto závodů jsou dnes brownfields, a to nejen na Chebsku, ale právě také v sousedním Ašsku. Chebsko jako hraniční region má i několik nevyužívaných vojenských areálů, konkrétně se jedná o obce Dolní Žandov, Cheb, Libá, Lipová a Pomezí nad Ohří.

Jak dokazuje tato bakalářská práce problematika brownfields se může týkat každé, byť sebemenší, obce. Nejedná se tedy jen o problém států nebo velký územních celků, a proto by měl být řešen v rámci možností od obecních a městských úřadů, které nejlépe znají skutečnou situaci konkrétních objektů. Příklady zde uvedených revitalizací ukazují, že existují možnosti jak se s problémem brownfields vypořádat. Pokud je revitalizace úspěšná, může stoupat atraktivita jejího okolí i celé obce.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BERAN, P. *Historie a současnost podnikání na Chebsku a Ašsku*. Žehušice: Městské knihy s.r.o., 2006. ISBN 80-86699-38-2.

BOHÁČ A KOL, J. *40 let národního podniku TOSTA AŠ*. Cheb: Stráž 107 Cheb, 1986.

BOHÁČ, J. *Cheb*. Cheb: TYP České Budějovice, 2007. ISBN 9788025419137.

FERBER, U. a kol.: *Příručka brownfields*. [online]. 2003 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://fast10.vsb.cz/lepob/index2/handbook_cz_screen.pdf

HAMBÁLEK, I. *Terciární sektor a jeho význam pro zaměstnanost v České republice: regionálně geografická studie* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/ealj9/?furl=%2Fid%2Frealj9%2F;so=nx;lang=en>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci

Hospodářský a sociální rozvoj od roku 1948 v okrese Cheb. 1.vyd., 00 CSU Cheb, Cheb, 1988.

JACKSON, J. B. Přístup k brownfields na národní úrovni mnohá ale naše. *Brownfields* [online]. 2003 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.brownfields.cz/wp-content/uploads/2008/04/pristup-na-narodni-urovni-2003.pdf>

JACKSON, J.B.: *Brownfields snadno a lehce: Příručka zejména pro pracovníky a zastupitele obcí*. Praha : Institut pro udržitelný rozvoj sídel, 2005. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <http://www.brownfields.cz/wp-content/uploads/2007/11/brownfieldssnadnoalehce.pdf> >

JANKOVÝCH - KIRSCHNER. *Klasifikace brownfields: Studie k disertační práci Regenerace brownfields* [online]. Praha, 2005 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.brownfields.cz/wp-content/uploads/2007/11/studie-vjk-vladka-2005.pdf>. Studie k disertační práci. ČVUT Praha.

KADEŘÁBKOVÁ, B. a M. PIECHA. *Brownfields. Jak vznikají a co s nimi*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-123-9.

KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ OBOROVÉHO PODNIKU. *Deset let oborového podniku státní statky v Chebu*. Cheb, 1982.

KUNC, J., P. KLUSÁČEK a S. MARTINÁT. Percepce a lokalizace urbánních brownfields: podobnosti a rozdíly na příkladu Brna a Ostravy. *Uur* [online]. 17 URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – ROČNÍK XIV – ČÍSLO 1. 2011 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2011/2011-01/03_percepce.pdf

KYSELKA, I., Z. SZCZYRBA, F. KUDA a I. SMOLOVÁ. Revitalizace nevyužívaných neprůmyslových ploch v Oloumockém kraji. *Geography* [online]. 2006 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/szczyrba/Brownfields_zahranicni_pristupy.pdf

MAREŠ, J. (1976): Vývoj rozmístění československého průmyslu. Tabulky a mapy. Díl II. Tabulky (separát). Brno: Geografický ústav ČSAV.

OMELKA, V. *130 let trati Plzeň - Cheb*. Plzeň: Obchodně provozní ředitelství, 2002.

PAPŘOKOVÁ, Anna. *Techniky sociologického výzkumu*. Ostrava: Editační středisko, VŠB-TU Ostrava, 2013. ISBN 978-80-248-2931-9. Dostupné z: http://www.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/intranet/opvk-firemni-kultura/cs/okruhy/studijni-materialy/Techniky_sociologickeho_vyzkumu/TechnikySociologickehoVyzkumu.pdf

Revitalizace „brownfields“ v obcích ČR, 2003. *Kniznica.hnutie* [online]. Praha, 2003 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.kniznica.hnutie.org/kniznica/knihy/ekologia/environmentalistika/brownfields.pdf>

SÝKORA, P. Textilní výroba v Plesné a Lomničce. *Lomnička* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://lomnicka.blgz.cz/2010/07/Textilni-vyroba-v-Plesne-a-Lomnicce.html#upoutavka>

ŠOLLAR, M. *Nové osídlení Chebska po druhé světové válce* [online]. Brno, 2009 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/215676/ff_b?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3D%25%A1ollar%26start%3D1. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

TEMELOVÁ, J. a J. NOVÁK. Z průmyslové čtvrti na moderní městské centrum: proměny ve fyzickém a funkčním prostředí centrálního Smíchova. *Natur.cuni* [online]. 2006 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/urrlab/user/documents/jajinek/Jana/Temelova_Novak.pdf

TOTUŠEK, M. P. *Výroba jízdních kol v ČR: minulost, současnost a budoucnost (geografické aspekty)* [online]. Brno, 2009 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/175298/prif_b_b1. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita.

VOTOČEK, J. *IDENTIFIKACE PRVNÍ FÁZE PRŮZKUMU BROWNFIELDS* [online]. Praha, 2005 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.brownfields.cz/wp-content/uploads/2008/01/text.pdf>. Diplomová. ČVUT v Praze.

11 INTERNETOVÉ ZDROJE

- Český statistický úřad: Statistická ročenka karlovarského kraje 2011 [online]. Český statistický úřad, Praha [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://notes3.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajp/411011-11-xk>
- Strategický plán rozvoje města Cheb. In: *Město Cheb* [online]. 2007, 2012 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.mestocheb.cz/strategicky-plan-rozvoje-mesta/ms-16832/p1=15437>
- Územně analytické podklady ORP Cheb - 1. aktualizace 2010. In: *Město Cheb* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.mestocheb.cz/podklady-pro-rozbor-udrzitelneho-rozvoje-uzemi/ds-34254/archiv=2&p1=34990>

[1] Příroda. *Mikroregion Chebsko* [online]. 2010 [cit. 2012-11-01]. Dostupné z: <http://www.chebsko.net/priroda/>

[2] Geofyzikální ústav AVČR. *Geofyzikální ústav AVČR* [online]. 2005, 14.9.2011 [cit. 2012-11-01]. Dostupné z: <http://www.ig.cas.cz/cz/struktura/observatore/zapadoceska-seismicka-sit-webnet/aktualne-o-seismicke-aktivite-v-zapadnich-cechach/>

[3] Agro a Kombinát Dolní Žandov spol. s r. o. *Agro a Kombinát Dolní Žandov spol. s r. o.* [online]. 2010 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.agro-zandov.cz/>

[4] Představení společnosti. *Agrona* [online]. 2011 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.agrona.cz/?464/profil-spolecnosti>

[5] Průmyslové zóny. *Cheb* [online]. 2008, 28.3.2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.cheb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=923833&p1=34893

- [6] Skalná - Současnost obce a občanská vybavenost. *Místopisy* [online]. 2009 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.mistopisy.cz/soucasnost_skalna_30.html
- [7] Brownfieldy. *CZECHINVEST Agentura pro podporu podnikání a investic* [online]. 1994, 2012 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/brownfieldy>
- [8] Co to jsou “Brownfiedls”. *Vítejte na stránkách Institutu Udržitelného Rozvoje Sídel* [online]. 2006, 2012 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.brownfields.cz/o-cem-to-je/co-to-jsou-brownfiedls/>
- [9] Informace o projektu. *Národní databáze brownfieldů* [online]. 2008 [cit. 2012-11-05]. Dostupné z: <http://www.brownfieldy.cz/informace-o-projektu/>
- [10] Databáze investičních objektů v kraji. *Karlovarský kraj internetové stránky* [online]. 2010 [cit. 2012-11-05]. Dostupné z: <http://karlovyvary-region.eu/databaze.php>
- [11] Pivovarnictví v Chebu. *Pivovary* [online]. 1999, 2012 [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <http://www.pivovary.info/historie/ch/cheb.htm>
- [12] Představení společnosti. *Agrona* [online]. 2011 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.agrona.cz/?464/profil-spolecnosti>
- [13] Pivovarnictví v Chebu. *Pivovary* [online]. 1999, 2012 [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <http://www.pivovary.info/historie/ch/cheb.htm>
- [14] Osud chebských kasáren: místo podnikání demolice. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/119402-osud-chebskych-kasaren-misto-podnikani-demolice/>
- [15] HOUDEK, Michal. Kasárna zmizí z mapy Chebu, Zlatý vrch zasypou nové domky. *Idnes* [online]. 2012 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/zchatrala-chebska-kasarna-se-zmeni-v-lokatilu-v-niz-bude-sen-bydlet-107-/vary-zpravy.aspx?c=A121023_1844393_vary-zpravy_pl

- [16] HOUDEK, Michal. Chátrající kasárna v Chebu zmizí, má tu vzniknout místo pro bydlení. *Idnes* [online]. 2012 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/chatrajici-kasarna-v-chebu-se-maji-zmenit-v-atraktivni-misto-pro-bydleni-1a9-/vary-zpravy.aspx?c=A120514_102841_vary-zpravy_sou
- [17] KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE. *Dominanty* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://dominanty.cz/pamatky-cheb-1.php>
- [18] HOUDEK, Michal. Kasino v chebském klášteře Turci zavrhli, osud komplexu teď řeší radní. *Idnes* [online]. 2013 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/budoucnost-klastera-milosrdnych-sester-v-chebu-f5y-/vary-zpravy.aspx?c=A130125_1881134_vary-zpravy_slv
- [19] Cheb – kostel Nalezení sv. Kříže. *Pamatky a priroda karlovarska* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/cheb-kostel-nalezeni-sv-krize/>
- [20] HOUDEK, Michal. Kasino v chebském klášteře Turci zavrhli, osud komplexu teď řeší radní. *Idnes* [online]. 2013 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/budoucnost-klastera-milosrdnych-sester-v-chebu-f5y-/vary-zpravy.aspx?c=A130125_1881134_vary-zpravy_slv
- [21] Cheb – kostel Nalezení sv. Kříže. *Pamatky a priroda karlovarska* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/cheb-kostel-nalezeni-sv-krize/>
- [22] HOUDEK, Michal. Kasino v chebském klášteře Turci zavrhli, osud komplexu teď řeší radní. *Idnes* [online]. 2013 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/budoucnost-klastera-milosrdnych-sester-v-chebu-f5y-/vary-zpravy.aspx?c=A130125_1881134_vary-zpravy_slv
- [23] Vývoj textilního průmyslu v Plesné v první polovině 20. století na příkladu veřejné obchodní společnosti Johann Lehrmann a synové, továrna na stávkové zboží, Plesná.

VAŇATA, JAN. *Muzeum Cheb* [online]. 2010 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://www.muzeumcheb.cz/sbornik/obsah/sbor/2010/05.html>

[24] Pivovarnictví v Chebu. *Pivovary* [online]. 1999, 2012 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.pivovary.info/historie/ch/cheb.htm>

[25] Pivovar. *InterCora* [online]. 2008, 2013 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.intercora.cz/realizace-provozovana-oc/detail/116>

[26] O Dragounu. *Dragoun Cheb - obchodní centrum* [online]. 2010 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.dragouncheb.cz/cz/index.php?stranka=o-centru>

[27] PRZECZEK, Petr. Obchodní centrum Dragoun bude hotové v polovině července. *Chebský deník* [online]. 2008 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: http://chebsky.denik.cz/podnikani/cheb_dragoun_obi.html

[28] Pivovarnictví v Chebu. *Pivovary* [online]. 1999, 2012 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.pivovary.info/historie/ch/cheb.htm>

[29] HOUDEK, Michal. Areál bývalého chebského pivovaru ožívá. Tentokrát jako papírna. *Idnes* [online]. 2012 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/lidem-se-pristi-rok-opet-otevre-areal-byvaleho-pivovaru-v-chebu-nabidne-galerii-i-ubytovaci-pokoje-iap-/vary-zpravy.aspx?c=A121107_1850849_vary-zpravy_pl

12 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ, OBRÁZKŮ, MAP A PŘÍLOH

12.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Migrace v obcích ORP Cheb

Tabulka 2: Ekonomické subjekty v ORP Cheb zaměstnávající více než 200 zaměstnanců k 31.12. 2010

Tabulka 3: Přehled důležitých železničních tratí v ORP Cheb

Tabulka 4: Počet manufaktur a průmyslových závodů v Obchodní a živnostenské komoře Cheb

12.2 Seznam grafů

Graf 1: Míra registrované nezaměstnanosti v ORP Cheb

Graf 2: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití

12.3 Seznam obrázků

Obrázek 1: Historický vývoj území Chebska

Obrázek 2: Kasárna, Cheb 1914

Obrázek 3: Kasárna, Cheb 2013

Obrázek 4: Klášter Cheb před rokem 1945

Obrázek 5: Klášter, Cheb rok 2013

Obrázek 6: Státní statek, Střížov 1977

Obrázek 7: Státní statek, Střížov 2013

Obrázek 8: J. Lehrmann, Plesná počátek 20. století

Obrázek 9: J. Lehrmann, Plesná rok 2013

Obrázek 10: Pivovar, Cheb rok 1872

Obrázek 11: OC Pivovar, Cheb rok 2013

Obrázek 12: Tržnice Dragoun, Cheb rok 2006

Obrázek 13: OC Dragoun, Cheb rok 2013

Obrázek 14: Sklad zeleniny, Cheb rok 2009

Obrázek 15: Papírna, Cheb rok 2013

Obrázek 16: Relax centrum na Svatém Kříži, Cheb rok 2013

12.4 Seznam map

Mapa 1: Obecně – geografická mapa ORP Cheb

Mapa 2: Administrativní členění ORP Cheb a ORP Cheb v rámci ČR

Mapa 3: Míra nezaměstnanosti v obcích ORP Cheb

Mapa 4: Doprava ORP Cheb

Mapa 5: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití

Mapa 6: Brownfields v ORP Cheb podle původního využití 2

12.5 Seznam příloh

Příloha 1: Základní údaje o obcích ORP Cheb

Příloha 2: Brownfields podle původního využití v obcích ORP Cheb

13 PŘÍLOHY

Příloha 1: Základní údaje o obcích ORP Cheb

Obec	Rozloha (ha)	Počet obyvatel	Míra nezaměstnanosti (%)
Dolní Žandov	4 133	1 200	10,1
Františkovy Lázně	2 576	5 569	8,1
Cheb	9 636	33 067	9,8
Křižovatka	1 413	276	6,0
Libá	2 664	738	13,1
Lipová	4 579	708	17,5
Luby	3 069	2 265	8,6
Milhostov	1 763	347	10,5
Milíkov	1 948	263	14,1
Nebanice	939	372	12,5
Nový Kostel	4 371	528	13,9
Odrava	1 265	237	23,0
Okrouhlá	1 043	251	9,1
Plesná	1 926	2 050	12,8
Pomezí nad Ohří	1 069	166	10,4
Poustka	698	162	20,3
Skalná	2 344	1 884	8,8
Třebeň	2 170	435	11,9
Tuřany	611	127	5,7
Velký Luh	452	147	9,0
Vojtanov	1 019	200	18,0

Zdroj: ČSÚ

Příloha 2: Brownfields podle původního využití v obcích ORP Cheb

Obec	Průmyslové	Zemědělské	Vojenské	Ostatní
Dolní Žandov	0	1	1	1
Františkovy Lázně	1	0	0	2
Cheb	4	1	1	3
Křižovatka	0	0	0	0
Libá	1	1	1	0
Lipová	0	0	1	0
Luby	1	0	0	0
Milhostov	0	1	0	0
Milíkov	0	0	0	0
Nebanice	0	0	0	0
Nový Kostel	0	1	0	0
Odrava	0	0	0	0
Okrouhlá	0	0	0	0
Plesná	3	1	0	0
Pomezí nad Ohří	0	0	1	1
Poustka	0	0	0	0
Skalná	0	0	0	0
Třebeň	0	1	0	0
Tuřany	0	0	0	0
Velký Luh	0	1	0	0
Vojtanov	1	0	0	0

Zdroj: Vlastní data, Databáze investičních objektů v kraji a Národní databáze brownfieldů